

ХАҢЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАҢЫАТА

НЬУРБА

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улуунун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

– **Бырагыраама олоххо кириэр** –

Ийэ хапытаалын сэртификээтэрин туттулар

2020 сылга Саха сиригэр маннайынан Ньурба оройуонун дыаһалтатын баһылыга Алексей Иннокентьев көбүлээнинэн, төрдүс уонна онтон кэлэр оҕотун төрөөбүт ийэлэргэ, дьизэ кэргэнгэ 100 000 солк. суумалаах "Ньурба дьизэ кэргэнэ" сэртификээт олохтоммута.

Олунньу 12 күнүгэр Ньурба улуунун дыаһалтатыгар саҥа үүмүт сылга улуус баһылыга Алексей Михайлович Иннокентьев муниципальнай Ийэ хапытаалын сэртификээтин 6 дьизэ кэргэнгэ: Маалыкайтан Алена Геннадьевна Тихонова, Анна Владимировна Петрова, Чуукаартан Алёна Анатольевна Васильева, Ньурба куоратыттан Наталья Романовна Олесова, Марианна Ксенофоновна Федорова, Мария Анатольевна Мандаева, үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттаргаата.

- Ааспыт сылтан төрдүс уонна

онтон кэлэр оҕотун төрөөбүт ийэлэргэ, дьизэ кэргэнгэ бастакынан "Ньурба дьизэ кэргэнэ" Ийэ хапытаала олохтоммута. Бүгүнгү туругуна Ньурба улуунугар 70 дьизэ кэргэн Ийэ хапытаалынан туһана. Элбэх оҕолоох дьизэ кэргэннэр олохторун тупсарыналларыгар, хаһаайыстыба тэринэллэригэр күүс-көмө, өйбөдүл быһыытынан олохтоммута.

Эдэр дьизэ кэргэннэр тыа сиригэр олохсуйалларыгар, оҕо сайдарыгар анаан Ньурба куоратыгар саҥа аныгы тутуулаах 280 миэстэлээх оҕо үһүйээнэ, Маалыкайга музыка оскуола, тыа нэһиликтэригэр таас оҕо үһүйээннэра Чуукаарга, Чаппандаа оскуола-саадтар тутулан үлэбэ кириэхтэрэ. Маны таһынан спортивнай саалалары өрөмүөннээһин у.д.а. улуус таһынаах киэн далааһынаах үлэлэр ытыллаллар, - диин Алексей Михайлович иһитиннэр-

дэ.

Күн күбэй ийэлэргэ, кырачаан оҕолоругар доруобуйаны, тус олохторугар дьолу баһаран туран, кэлэн иһэр Тапталаахтар күннэринэн эбэрдэлээтэ.

Ньурба улуунун Сүбэтин бэрэссэдээтэлэ Сергей Иванович Евсеев элбэх оҕолоох ийэлэри Ийэ хапытаалын ылбыттарынан эбэрдэлээтэ. Роман Чумпуров ийэлэргэ анаан ылбаһай ырыа бэлэхтээтэ.

Маалыкай нэһилиэгиттэн Тихоновтар дьизэ кэргэн аатыттан Алена Геннадьевна Тихонова, тыа сиригэр дьизэ кэргэни өйүүр улуус салалтатыгар, чуолаан Алексей Михайловичка махтанарын биллэрдэ, дьизэ кэргэнгэ олус туһалаах көмө буоларын туһунан билгээтэн туран, ситиһиилэри баһарда.

Антонина СЕМЁНОВА.

– **Депутат трибуна** –

Олохтоох усулуобуйа сөп түбэһиннэрэн

Олунньу 10-11 күннэригэр Ил Түмэн сир сыһыаннаһыларыгар, сиртэн хостонор баайга уонна экологияга сис кэммитэтин бэрэссэдээтэлэ В.М.Прокопьев Ньурбада оробуочай сырыынан кэлэ сырытта. Владимир Михайлович айанын сыалын-соругун, кэммитэ ааспыт сыллаагы үлэтин, туох боппурус нэһилиэнньэни долугарын туһунан манньк кэпсир:

- Ил Түмэн сир сыһыаннаһыларыгар, сиртэн хостонор баайга уонна экологияга сис кэммитэтин үлэһиттэрэ үгэс быһыытынан сылын айы нэһилиэнньэни кытта көрсөбүт. Былырыны хамсык кэмэ буолан, хомойох иһин, көрсүүлэр буолбатылар. Быйыл улуустарынан сырыбытынан сангарды саҥалаан эрэбит.

Ааспыт 2020 сыл туһунан этэр буоллаха, сүрдээх уустук сыл ааста. Бары даҕаны ону эппитинэн-хааммытынан биллибит. Былаас, экономика, биисинэс, үөрэ-бирии ситимин туох баар салаалара элбэх охсууну ыллылар. Онтон саамай улахан ноҕоруусканы доруобуйа харыстабылын эйгэтэ уйда. Биһиги быраастарыт, мэдэс-синэ бары үлэһиттэрэ улахан үлэни көрсөн, дьону-сэргэни быһаатылар диин аһаастык этиэхтэ наада. Ол өрөспүүбүлүкэбит салалтата доруобуйа харыстабылыгар улахан болгомтотун ууран, элбэх оборудованиенан хааччылыбыппыт үтүөтүнэн буолар. Билигин пандемия аччаабытынан сибээстээн, олохпут урукку укулаатыгар төннүөхпүт диин эрэнэбит.

Кэммитэтин үлэтин кэпсээтэххэ, ааспыт сылга үгэс күчүмэ-бэйдэри көрүстүбүт. Федеральнай сокуон кириэрин туруорууга туһуламмыт үгэс тэрээһиннэрбит биллэр биричиинэнэн кыайан ытыллыбатылар. Дьингэ, баар кыһалбарыты, өрөспүүбүлүкэбит олохтоохторун интэриэстэрин субу курдук көрсүүлэргэ, муньахтарга миэстэтигэр тийи-эн, кэпсээн, өйдөтөн, көмүскээн кэллэхпит.

Быйылгы үлэбит чугаастаабы сыалын-соругун кэпсээтэххэ, бастатан туран, тыа сиригэр, чуолаан кэтэх хаһаайыстыбалахтарга, саҥа механизмы олоххо киллэ-

ри буолар. Манна Ил Дархан Айсен Николаев чопчу соруктары туруурда. Тэрээһиннээх, кооперативнай, бааһынай хаһаайыстыбалар үтүт туттардаһарына судаарыстыба көмөтө 50 солкуобайга тийэр. Онно онгонор таһаарааччы 10 солкуобайын эптэххэ, үтү сыаната 60 солкуобайтан итэбэһэ суох буолуохтаах. Онтон кэтэх хаһаайыстыба ынаҕын төбөтүгэр 35 солкуобай тийиэхтээх.

Быйылгыттан бу механизм үлэтин кэтээн көрөн баран, сыл түмүгэр эбии быһаарынылары ылыныахтаахпыт. Сүөһүтүн төбөтүн ахсааныгар үбү ылбыт киһи ордор бордодукусуатын төһө сыанааба атыыланан, хайдах онгонор таһааран, хайдах быһылаахтык киниэхэ төттөрү тириэрдэбит диин боппуруска үлэлэһиппит. Ол түмүгэр чааһынай киһи эбии дохуот киллэриниэхтээх.

Биллэн турар, тыа сиригэр барыта үбүлээһинтэн тутулуктаах. Сылын айы үп итэбэстик көрүлэр. Ол эрээри былырын 300 мө-лүйүөн солкуобай көрүлүбүт эбит буоллабына, быйыл 500 мө-лүйүөн солкуобай көрүлэн, тыа сиригэр тийиэ дии сананыбын. Итиннэ нэһилиэнньэ, салалта өт-түлэригэр этии кириэрэ наада. Быһаарыны ылыллан турар, олбу эридиэхтэ суох үлэлиэхпитин эрэ наада.

Бу оробуочай сырыбытыгар Маалыкай куоастагыгар, Чуукаарга, Өнгөлдөбө, Дьикимдэбэ, Сүлэбэ сырытыбыт. Аныгы сырыбытыгар хаалбыт нэһиликтэргэ сылдыа сатыахпыт. Нэһилиэн-нэһиттэн олус элбэх ыйгытык кирирдэ. Олоргон биридэстэригэр тохтоон аһарыам.

Ол курдук, бултааһын сокуо-нугар кирибит уларыты быһыы-тынан, "эн ким эрэ бултааһын үнүстэххинэ эрэ лицензия ыла-бын" диин өйдөбүл үөскээбит. Ити төрүт сыһа өйдөбүл буолар. Федеральнай сокуон 11 ыстаты-йатыгар, бэйэбит өрөспүүбүлүкэ-бит булду туһунан сокуонугар ханнык түгүннэргэ хаалбыт 30 % квота үлэһилиэхтээбэ чопчу ыйыла сылдыар. Ити бөрөһүт-тэргэ, кыһынгы кыыл учуотун ытыгарга, ахсааннарын элбэтэргэ көмөлөспүт, аһаппыт дьонго кө-рүллэр харчы. Онон "үнсүбүт ки-

һи харчыланар" диин өйдөбүл суох буолуохтаах. Ити моральнай-этичкэй нуорма да өттүнэн саха майгытыгар, сиригэр сөп түбэс-пэт дьыала. Өрөспүүбүлүкэ салал-татын кытта ити боппуруска си-һилии үлэлэһиппит.

Өссө биэр нэһилиэнньэни долгуппут тиэмэнэн бэйэ тизгэ-нигэр уот оттоонуна буолар. Би-һиги дьоммут - тыа дьоно, сүн-нүгүн, түптэ уматаллар. Мин са-наабар, түптэ кутаа буолбатах. Са-ха омок өбүгэ саҕаттан түптэлэнэр үгэстээх. Ол сокуонга кутаа (ко-стер) диин сылдыар. Ити курдук федеральнай таһымна араас ситэ-ри толкуйдамматах, эрэггийэн уратыларын учуоттаабат быһаа-рылар кириэн хаалаллар. Холо-бур, оттулар оһоҕу да ылан көр-дөхкө. Ыл кэтэх дьизэтигэр хай-аан да собуот оһоһуулаах хөҕу-бай оһох туруохтаах диин халы-мааргы, ситэри толкуйдамматах быһаары кирибит.

Биһиги сыалбыт-сорукпут диин итинниктэри олохтоох бэй-эбит усулуобуйабытыгар сөп тү-бэһиннэрэн көннөттөрөгө үлэ-лээһин буолар.

Охтубут куругах мас туһунан эмиз элбэх кэпсэтии баар. Бу ту-һунан бастаан Арасыйыба Хо-тугу Илин эрэггийэнэ, чуолаан Приморье саҕалаабыта, биһиги күүскэ өйөөбүппүт. Ол түмүгэр охтубут маһы хомуйааһына хаач-чактыыр быраап субьектарга бэй-элигэр бэриллибитэ. Үгүс субьектар электричкэй эрбии көнүлүлэмэт, уһуна 2 миэтирэт-тэн ордуо суохтаах, тиэхиньикэ-нэн тиэйиллэбэт ингин диин олус күүскэ хаачахтаан кэбистилэр.

Биһиги бириинсип быһыыты-нан туох да хаачабын киллэрбэ-пит. Өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн мө-лүйүөнүнэн кубическэй миэтирэ иэннээх сир сытыгар, баһаар буо-лан ааспыт сирин айы мас бөбө-тө охто сытар. Онон ойуур хаһаа-йыстыбатын үлэһиттэрэ итиннэ олус хабардык сыһыаннаһыа суохтаахтар дии сананыбын. Бу ый 25 чыһылатыгар ити боппуруска туһааннаах үлэһиттэри кытта муньах буолуоҕа. Ол түмүгүнэн сөптөөх сүбэлэр-соргулар тах-сыахтара.

Кэпсэттэ
Александра ВАРЛАМОВА.

Олунньу 23 к. – Аҕа дойдуну көмүскээчи күнэ

Ытыктабыллаах Саха Өрөспүүбүлүкэтин олохтоохторо!
Саха Өрөспүүбүлүкэтин салалтатын аатыттан эһигини Аҕа дойдуну көмүскээчи күнүнэн эбэрдэлиһибин!

Хас биридэи эр киһи туох дьарыктааҕыттан тутулууга суох Аҕа дойдутун көмүскүүр эбээһинэстээх. Ол иһин бу күн үгэс быһыытынан Россия эр дьонун барытын чиэстиибит. Бу - чакчы норуот быраа-һынныыа.

Бүгүн биһиги байыаннай сулуусалаахтарга - гражданныр нус-бааччы олохторун көмүскэлигэр турар, түптээх олохпутун аранач-чылыыр, дойдуга куттал суох буолуутун хааччылар хорсун-хоодоот дьоммутугар ураты махталбытын тиэрдэбит.

Биһиги Россия аармыйатынан, килбизинэн уонна чиэһинэн, байыаннай кыабынан уонна эйэни бөбөгөтөр аналынан киэн тутта-быт.

Бүгүнгү илээх, эйэлээх олохпут бөбө акылаата буолбут албан ааттаах бойобуой дьайыыларынан бэлитэммит дойдубут үгэс үйэ-лээх байыаннай устуоруйатын ытыктыбыт, урукку кэмнэр дьо-руойдарын сырдик мөссүөннэрин өйбүтүгэр-сүрэхпитигэр кэриэстээн илбэ сылдыабыт.

Биһиги бэйэбитин элбэх омоктаах Россия норуотун быһыытынан билиһинит Аҕа дойдуну Улуу сэриитин кытары ыкса ситимнээх. Сэ-рии сылларыгар биһиги дойдубут норуот бүтүүн хорсун быһыытын сүдү уопутун аастыта. Мөлүйүөнүнэн дьон эрэйи-муну көрөн, олох-торун толук ууран ситиһилибит кыайы - биһиги норуоттун улуу нэһилиэстэбитэ - бу хаһан да умнулубат!

Аҕа дойдуну көмүскээчи күнэ Ийэ дойдуга сулуусалыырга, Рос-сия норуотун идеалыгар уонна сыаннастарыгар бэриһинилээх буоларга көбүлүүр, дойдуга туһалаагы онорго кынаттыыр.

Биһиги - кыайыыны ситиспит дьон удыурдарыбыт. Устуоруйа бу кырдыгынын өйдөөһүн саҥа ситиһиллэргэ, эйэлээх олоҕу айарга-ту-тарга биһизэх эр санааны, күүһү-уобу эттин!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана
Айсен НИКОЛАЕВ.

Төлкөлөөх төрүт тылбыт омок быһыытынан сайдарбытыгар төрүөт буолуоҕа

Олунньу 13 күнүгэр Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр Ийэ тыл уонна уонна сурук-бичик күнүн көрсө Ньурба улуунун Сүбэтин бэрэссэдээтэлэ Сергей Иванович Евсеев аҕааччыларга бэйэ-тин санаатын үлэһиннэ:

- Саха киһитэ төрөөбүт ийэ тылынан кэпсэтэр, иэйиитин, кыһалҕатын толору этэр-ты-нар, ылбаһайдык сангарар буоллабына, төрүт омоктуун тү-һэн биэриэ суоҕа.

Ийэ тыл уонна сурук-би-чик нэдиэлэтигэр анаан, саха норуота олонор ааспыт, саҥа-ран кэлбит төрүт тылын, кул-тууратын сайыннаран, көлүө-нэттэн көлүөнэбэ тизрдэр сыалтан, Ньурба оройуонугар куйаар ситимин нөҕүө "Тө-рөөбүт ийэ тылбыт", "Төлкө-лөөх төрүт тылытын өлүмнэ-һэн үөрэтин" куонкурустар, остоул ооньнуулар, "Оҕону ийэ тылынан сангардыахха" оройуоннааҕы төрөппүттэр форумнара, "Улуу убайдар ал-гыстаах суолларынан: Егоров С.С.-Оһуокай Сэмэнгэ анал-лаах биэри", "Тыл баар - ба-раммат баай" ааһар саала, "Таптыыр сахам тылынан..." өрөспүүбүлүкэтээҕи ааксыя-ба кыттыы, викториналар у.д.а. тэрээһиннэр бара ту-раллар.

Сахабыт сиригэр 90-с сыл-ларга нуучча тыллаах кылаас-тар элбэхтэрэ, нууччалыы са-наары сайдан турар кэмэ этэ. СӨ судаарыстыбаннай суверенитетын Декларацията ылыл-лыабытын ыла өрөспүүбүлү-кэбэ олонор норуоттар төрөө-бүт тылларын правовой стату-һа, билингви уонна кэлинги кэмгэ сайдар кэскилин туру-гун үөрэтигэ утумнаах үлэ ба-рар. Оскуолаарга төрөөбүт тыл уруктарыгар сахалыы ыл-баһайдык, уустаан-ураннаан сааһылаан сангарарга, уус-уран

айымны мунутуур чыпчаала олонхо буоларынан, олонхону толорууга үөрэтин, өбүгэлэр-бит туттан кэлбит малларын-саллары, таҥастарын-сапта-рын оҕолору үөрэтэллэрэ хай-баһылаах.

Ыччаппыт СГУ саҕаттан саха тылын салаатыгар төрөө-бүт төрүт тылы диригэтэн үөрэтэн кэллилэр.Түүр омок-тар кэнгириэстэригэр омоктар саха тылын интэриэйиргээн чинчийэн, кэрэхсэн үөрэтэл-лэрин, уу сахалыы сангаралла-рын иһиттэххэ, саха норуотун-нан киэн туттуох санаа кэлэр.

Саха чулуу норуодунай су-руйааччылар суруйбут сүдү айымнылары курдук суруй-айу билигин суоҕун кэриэтэ, аныгы суруйааччылар хоһоону хоһуйар, хоһоон нөҕүө санаа-ларын этинэр буолулар. Ки-нингэни, хаһыаты ааһы аччаан иһэр дьитэһинэ, сыыспатым буолуо. Төлкөлөөх төрүт тыл-быт, уус-уран литературабыт, омок быһыытынан сайдарбы-тыгар төрүөт буоларын туһугар күүспүтүн-уохпутун ууруох-таахпыт.

"Саха НКИХ" ханаалыгар араас интэриэйинэй сахалыы биэриилэр көрдөрөр буоллу-лар. Кэнинки кэмгэ саха ки-нэтин индустрията сайдарыгар анаан үп-харчы көрүллэр буол-ла.

Билингви сайдыылаах олоххо аныгы көлүөнэ гаджек-ка олоноро элбээтэ. Кырачаан оҕолор гаджет геройдарын үтүктэн киһи өйдөөбөт тылы-нан сангарар буолуулар кут-талаах. Манна анаан тугу этиэм этэй, сахалыы саҥалаах-ингэлээх мультфильнары, оҕо-лору үөрэтигэ анаан анал сы-һыарылары киллэрэллэрэ буоллар, ордук туһалаах буолуо этэ.

Антонина СЕМЁНОВА.

– Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик нэдиэлэтэ –

- Ил Дархан нэдиэлэтэ -

Айсен Николаев ааспыт нэдиэлэбэ үлэтин сүрүн түгэннэрэ

Олунньу 8 күнүгэр Айсен Николаев суһал ыстаап муннабар Саха сиригэр быһыы-майгы арыый да тупсубутун, ол эрэри балаһыанньаны мөлтөтөр наадата суоһун, бары үөрэх тэрилтэлэригэр санитарнай-эпидемиологическай ирдэбили тутуһууну хонтуруоллааһыны күүһүрдүгэр соруудахтаата. Вакцинацияны ытыгыга аһам саастаах дьонго болҕомто уурулуохтаабын ыйда.

Ааспыт нэдиэлэ устата суукаба 80-90 киһи ыалдыбыта биллэр. Барахан туруктаах киһи ахсаана аччаабат. Хамсык дына тарбаныабыттан өрөспүүбүлүкэбэ 31 тыһ. тахса киһи ыарыйда, ол иһигэр Дьокуускайга - 17 тыһ. тахса киһи. Билингитэ киин куораты таһынан Мииринэйгэ, Томпо, Уус Маайага элбэх киһи ыалдыбыт, ол иһигэр оскуола оҕолоро. Оскуолаарга, уһууааннарга булгуччу харыстанар мааска кэтиллиэхтээх, температура мээрэйдэниэхтээх, дезинфекция оһонулуохтаах. Бары улуустарга вакцинация ытыллалар. Бу күнүргэ эби 15 тыһ. доза вакцина кэлиэхтээх.

Олунньу 8 күнүгэр Арасыы-йаба наука күнэ бэлиэтэннэ. Ил Дархан сахалартан бастаах академик, уһулуччулаах учуонай Владимир Ларионов пааматынньыгар сибэки дьөрбөтүн уурда.

Өрөспүүбүлүкэ баһылыга Саха сириин наукатын эргимтэтин кытта видео-субэбинэн көрүстэ, эбэрдэлээтэ. Дойдубут Бэрэсидьиэн, Бырабытталыстыбатын уонна өрөспүүбүлүкэ салалтатын өйбөлүгүн Саха сириин наукага тэтимнээхтик сайдыа дьон бэлиэтээтэ. Кини үүммүт сыл Арасыы-йаба Наука уонна технология сылын биллэриллибитин, аан дойдуга килиимэт уларыытыга, коронавирус тарбаныта учуонайдарга сана сорукутары туруорарын эттэ. Ил Дархан чугастаабы сылларга "Хоту" наука-үөрэх киинин (НОЦ) сайыннарар соруку туруорун ыйар. Киин үлэтигэр Саха сириин сэргэ Магадан, Сахалин, Чукотка, Камчатка кытталлар. Билингитэ "Наука" национальнай бырайыак федеральнай сүмэрдир куюнуруһугар бэлэмнэни барар. Саҥа киин ирбэт тону үөрэти уонна сир байын табыгастаахтык туһаны хайысхаларын тутуһуо.

Олунньу 8 күнүгэр регион сайлааччыта өрөспүүбүлүкэбэ хаһайыстыбаннай субъектар патенна олобуран омок граждандарын үлэлэтэр сорох көрүннэригэр бобууну киллэрэр туһунан ыйаабы таһаарда. Бу ыйаабын тыа хаһайыстыбатыгар, ойуур хаһайыстыбатыгар, балыктааһынна, балык үөскэтиигэ, сүөһү иитиигэ, бултааһынна, ойуур үүннэригэ, мас соҕотуопкатыгар, миэбэл, аһылык онорууга, танас тигиигэ, дьини көтүрүүгэ, тутууну бырайыактааһынна, пасажирдары, таһааһы тиэйиигэ омок граждандарын патенна уһулууллэрин быйыл тохтоотто. Маны таһынан мигрантар мас-сынааттан, мотоциклтан ураты эргин бары көрүгэр кууһунан, кэлиминэн атыһылылара бобуллар. Итиэннэ үөрэхтэһин, до-руубуйа харыстабылын, наука эйгэтигэр үлэ эмиз көнүлүмтэ. Визата суох уонна намыһа квалификациялаах омок күүһүн хааччактыыр инниттэн кэлинги түөрт сылга патент сыаната РФ субъектарын ортолоругар биһиги өрөспүүбүлүкэбит саамай үрдүк. 2020 сылга 9772 солк. эбит буоллабына, быйыл 10 063 солк. тэннээр.

Олунньу 9 күнүгэр Ил Дархан улуустар, куорат уокуруктарын баһылыктарын кытары эпидемиологическай быһыы-майгы туругун дүүүлүстэ. Саха сиригэр вакцина бастакы дозатын 26 298 киһи ылбыт, иккиси - 2 628 киһи. Айсен Николаев коронавирустан быһыыны биэриигэ субъектар ортолоругар өрөспүүбүлүкэ инники көрдөрүүлэбин, оһон бу тэһими ыһыктыбат туһунан эттэ. Ил Дархан быһыы-майгы тупсан эрэрин холкутуйар наадата суоһун бэлиэтээтэ. Оһон баһылыктар, тэрилтэ салайааччылара балаһыанньаны кытаанах хонтуруолла

туталларыгар сорууда. Өрөспүүбүлүкэбэ маассабы тэрээһин бобуулааба, ОРВИ, грипп дына тарбамматыгар кэтээн көрүү ирдэнэрэ ыйылына.

Олунньу 9 күнүгэр Ил Дархан салалтатынан "Газпром трансгаз Томск" хампаанна ааспыт сыллаабы үлэтин түмүгүн, быйылгы былаанын көрдүлэр. Хампаанна 14 субъекка 11,5 тыһ. км ньиэп, гаас магистральнай ситимин үлэтин хааччыйар. 24 млрд. куб. м. гааһы сыл устата тирдэр. 2019 сылтан хампаанна 2 тыһ. тахса км усталаах "Сибир күүһэ" экспорта таһар гаас ситимин көрө-истэр, итинтэн өрөспүүбүлүкэ сиригэр-уотугар 1 291 км аһар. Маны таһынан "Газпром" ситим иккис учаратын 800 км тутар, Саха сириинэн 200 км ситими тардар. Бу учаастагы эмиз "Газпром трансгаз Томск" хааччыйа. Компрессорнай станция тутуллар. Тэрилтэбэ Саха сиригэр олорор тыһынча кэрингэ киһи үлэтир. 2020 сылга 55 олохтоох устудьун практикатын барбытыттан, 24 выпускник үлэбэ кирибит. Айсен Николаев хампаанна регионга үлэтэ чопу былааннаахтык ытылларын, олохтоох каадыры үлэтиигэ болҕомто ууруун, сыллата ахсааны элбэтэрин эттэ. Маны сэргэ өрөспүүбүлүкэбэ уонна улуустарга бюджетка нолуок кириитин улаатыннарарын, региону кытта үлэни сайыннарарын, Саха АССР 100 сылыгар аһамыт дьаһаллары олоххо киллэриигэ кыттыһа дьон эрэнэрин биллэрдэ.

Эмиз бу күн өрөспүүбүлүкэ салалтата "Газпром добыча Ноябрьск" хампаанна үлэтин көрдө. 2020 сылга хампаанна Чайындаба 4,7 млрд. куб. м. гааһы, 193,5 тыһ. туюнна ньиэби, 74,3 тыһ. туюнна конденсаты хостообут. Быйыл 10 млрд куб. м. гааһы, 889 тыһ. туюнна ньиэби, 169 тыһ. туюнна конденсаты хостуур былааннаах.

Бүгүгүнү күнгэ тэрилтэ 942 киһини вахтовай ныманан үлэлэтэр, ол иһигэр 88 киһи олохтоох нэһилиэнньэттэн. Айсен Николаев Саха сириинтэн үлэлэтэччи ахсаана эбиллэхтээгин, маныаха орто анал үөрэх кыһаларыгар, ол иһигэр Ленскэй, Мииринэй колледжтарыгар үлэ ырынагар эпипиттээр ычаты бэлэмнээн таһаарар соруу тутуһаллар. Оһон бу хайысхаба Бырабытталыстыба үлэни күүһүрдүө дьон Ил Дархан эттэ.

Олунньу 10 күнүгэр Айсен Николаев Үөһэ Бүлүүгэ үлэлэтэ, улууһу төрүттэммит күнүгэр бэлиэ тэрээһиннэргэ кытынна. Үөһэ Бүлүү ээлиэннэтигэр аэропорт дьизэ үлэбэ кирирдэ. 1961 сыллаабы тутуу эргээн, федеральнай авиационнай ирдэбилгэ эппиттээбэт буолбута. Обьегы көтүрэннэр, магистральнай инфраструктураны санардыы уонна кэнэти кэлимбылаанынан саҥа дьизэ тутулунна. Санатан эттэххэ, 2023 сылга дьизэ өрөспүүбүлүкэбэ 16 аэропорт санардыллыа.

Киин балыһаба Ил Дархан рентген кабинетыгар компьютер томографиятын хааччылыбытын көрдө. КТ-аппарат кэлен, олохтоохтор мизэстигэр чуолкай диагноһу туруортарар, ыары дьини илгинэ эрдэтинэ быһаартарар буолдулар. Номуо 111 киһи диагноһтиканы ааспыт. Балыһа кэлэктиибэ Чэбдигирин сылыгар аһыгы томограф кэлиитэ улууһу олохтоохторугар үтө бэлэх буолбутунан Ил Дарханна, Бырабытталыстыбаба махталларын биллэрдилэр, эмтэһин хаачыстыбата тупсуо дьон эттилэр.

Айсен Николаев киинэммит модельнай библиотекаба сылдан, "Подари книгу с любовью" Бүтүн Арасыытатаабы аахсыыба кыттан, библиотека фондатыгар Улуу Кыайы 75 сылыгар тахсы-

быт бизэ туомнаах кинигэни бэлэхтээтэ, 100 кинигэни ылыгыга туһууру туттарда. "Мин бэйэм бу библиотекаба оһо эрдэ-питтэн аһааччы буоламмын, элбэхтэ сылдарым. Уонунан сыллар ааспыттарын кэнниттэн тапталлаах кинигэм кыһатыгар кэл-биппиттэн долгуйабын", - дьон эттэ.

Үөһэ Бүлүү Кэнтик нэһилигэр икки мэндимэннээх успуорт саалата аһылына. "Мин Сахам сирэ XXI үйэбэ" үтө дьыала хамсааһынын тутуллубут. Саҥа объект аһылыгыгар Ил Дархан Айсен Николаев Чэбдигирин сыла нэһиликкэ үөрүүлэх түгэнтэн саҥаламмытынан эбэрдэлээтэ уонна бу тутууга быһаччы олохтоохтор бэйэлэринэн көхтөөхтүк кыттыгыттарга махтанна.

Ил Дархан Үөһэ Бүлүүгэ "Якутресурс" филиалын саҥа дьизэтигэр сырытта. Бу объект улууһу бүүдүөт таһынаабы дохуоттан тутуллубут. Былырын дойдуга Бэрэсидьиэнэ субъектар баһылыктарын кытары көрсүһүүтүгэр Айсен Николаев элбэх ойуур баһаара буоларын, ону умурорарга үбүлээһин регионнарга тэнэ суохтук үлэриллэрин туһунан тыл эппитэ. Владимир Путин Ил Дарханы өйөөбүтэ уонна федеральнай бүүдүөттэн бэрлээр үбү сөпкө тыһарга соруудаабыта. Ол быһаары кэнниттэн өрөспүүбүлүкэбэ ойуур баһаарын утары охсуура аһамыт тиэхинькэни атыһаарга аһанан үп көрүлүбүтэ. Бу тиэхинькэни улуустарга ытыахтара. Оһон уһулуур суругу Айсен Сергеевич Үөһэ Бүлүү филиалыгар туттарда.

Олунньу 11 күнүгэр Айсен Николаев Эстрада тыйаатырыгар Юрий Платонов аатын ингэрэр туһунан Ыйааха или баттаата. РСФСР үтүөлөөх, Саха АССР нуруодунай артыһа Юрий Егорович Платонов 50-ча сыл үлэээн, эстрада искусствота Саха сиригэр сайдытыгар сүгкэн кылааты киллэрбитэ, сахалартан бастакы анал үөрэхтээх эстрада артыһа. Эстрада искусствотыгар айар мастарыкыы тэрийбитэ, элбэх артыһы үөрөппитэ. Эстраданы наука таһымыгар таһаарбыта, 20-чэ сыл СГУ-га (ХИФУ) профессор-даабыта. Юрий Платонов аатын ингэрини театр кэлэктиибэ көбүлээбитэ.

Олунньу 11-12 күннэригэр Ил Дархан Москваба федеральнай министристибэлэргэ үлэлээтэ. Олунньу 11 күнүгэр Саха сириин баһылыга РФ экологиятын министриэ Александр Козловтуун көрсөн, ойууру харыстааһын тиһигин сайыннарарын, ол иһигэр баһаары утары тэрээһиннэри хааччыйы уонна ойууру солко-лоох үрүмэччиттэн көмүскээһин боппуруостарын дүүүлүстэ. Регион баһылыга хоту улуустарга ойуур баһаарын умулларыга Дьаангы Баатабайгар авиация көмөтүнэн ойууру харыстыыр арктикатаабы салаа тэриллэрин иһитиннэрдэ. Маны сэргэ Бүлүү,

Дьаангы өрүстэргэ инженернэй тутуулары ытыгы, Арктикаба айылба ураты харыстанар сирдэригэр холбоһуктаах дирекцияны тэрийин боппуруоһун көрдүлэр. Кэпсэти түмүгүнэн федеральнай министри солбуйааччыларыгар көрүлүбүт боппуруостарынан чопчу үлэлэллэригэр сорууда-таата.

Олунньу 11 күнүгэр Москваба саха киинэтин фестивала аһылына. "Пионер" киинэ тыйаатырыгар кирииткэр сыанабылларын ылбыт, биһирэммит түөрт киинэни көрдөрүөхтэрэ. Баста-кынан режиссер Степан Бурнашев "Хара хаар" триллерэ экранна таһыста. Салгыы Эдуард Новиков "Тойон кыыл", Костас Марсан "Мой убийца", Дмитрий Давыдов "Нет бога кроме меня" уус-уран киинэлэрин билиһин-нэриэхтэрэ. Фестиваль үөрүүлэх аһылыгыгар Айсен Николаев Саха сириин киинэлэригэр улахан интэриэс үөскээбитин, бу биһиги талааннаах режиссердарбыт айар үлэлэрин түмүгэ буоларын, киин-лэр ураты кинематографы тэрий-биттэрин, саха киинэтин өйөх-пүт уонна салгыы сайыннараах-пыт дьон бэлиэтээн эттэ. "Пионер" киинэ тыйаатырын дириэктэрэ Кирилл Хованский Саха сириин салалтатыгар фестивалы тэрийиигэ көмөтүн иһин махтанна. Саха киинэтэ тэтимнээхтик сайдан, холбоһуга сылдарын этэн туран, фестиваль сыл аайы ытыллыабын иһитиннэрдэ.

Олунньу 12 күнүгэр Москваба оробуочай сырытын кэмигэр Айсен Николаев РФ вице-премьерэ Андрей Белоусов салалтатаан Бырабытталыстыба тырааныспарка хамыһыһытын президиумугар кытынна. Сүбэ муннааха таас чоһу хостуур бырамысыланнаска тырааныспарын-логистиканан хааччыйы боппуруоһа көрүлүннэ. Эмиз бу күн регион баһылыга РФ вице-премьерэ Татьяна Голикова сүрүннүүр үлэ ырынагын уонна нэһилиэннэ дьарыктаах буолуунан аһаанын чөлүгэр түһэриигэ биэдэмистибэлэр икки ардыла-рынаабы оробуочай бөлөх муннабар кыттыны ылла. Тыл этэ-ригэр Айсен Сергеевич Саха сиригэр экономика бары салааларыгар 2020 сыл түмүгүнэн үлэтэ суох буолуу таһыма 0,5 % пуунунан үрдээбитин, кириисини туоратар дьаһаллар ыһылланнар, дьарыктаах киһи ахсаана 13 тыһ. улааппытын эттэ. Маныаха кэксэ салааба оробуочай каадырга наадыһы онунан хаалбытын эттэ. Ил Дархан Саха сиригэр олохтоох каадыры бырамысалыннаска кытыннарар бырайыак 2017 сылтан олоххо кириэрин, бырайыак ис хоһооно тутуу, суолу оноруу, энергетика, тыраанспар салааларын кэнгэтиллибитин эттэ. Бырайыак көмөтүнэн 8 тыһ. тахса киһи үлэ булбут. 2020 сылга Дьарыктаах буолуу киинэ 18 тыһ. тахса киһини үлэ мизэстэтинэн хааччыйыт.

Олунньу 13 күнүгэр Айсен

Николаев үлэтинэн Нерюнгри оройуонугар тийдэ. Ил Дархан бырамысыланнай тэрилтэлэр үлэлэрин түмүгүн, 2021 сыллаабы былааннарын билистэ. "Якут-уголь" хампаанна туруоруллубут сорукутары ситиспит, хаһа фабри-катыгар санардыллыы барбыт. Хампаанна 5,5 мөл. туюнна чоһу хостообут, үксэ АТР дойдуларыгар экспорта барар. Бу көрдөрүү иннинээби сылтан намыһах. Ол төрүөтүнэн хаһа байытар обору-дованиэны чөлүгэр түһэриини уонна техникскэй өттүнэн саҥа-лыы сэбилэни барытын кытта сибээстээх. 523 олохтоох каадыры 2018 сылтан үлэлэтэр. 2021 сылга тэрилтэ 5,6 мөл. туюнна чоһу атыһыыр былааннаах. Ил Дархан чоһ салаатын биир кырдыаһас тэрилтэтэ биһиги салгыы үлэтиэ уонна кэлэр өттүгэр сыллаабы былааны 10 мөл. туюнна таһымыгар таһаарыа дьон бэлиэтээтэ.

2020 сылга "ЭльгаУголь" хампаанна 7 мөл. туюнна таас чоһу хостообут. Үүммүт сылга 18 мөл. туюнаны хостуур былааннаах. Ааспыт сылга "ЭльгаУголь" хампаанна Альберт Авдолян "А-Проперти" хампаанната ылбыта. Айсен Николаев Элгэтээби бырайыак Саха сириин экономикатыгар дьонун суолталаабын эттэ. "Биһиги бу бырайыак дойдубутугар баараай суолталаах буолуохтаабын уруккуттан этэрбит, ол эрэри урукку бас билээччи туох баар кыабын туһанан үлэли сатаабыта да, улахан ситиспэтэбэ. Бас билээччи уларыһабыттан балаһыанна таһыччы уларыта", - дьизэ Айсен Николаев. 2018 сылтан "ЭльгаУголь" олохтоох каадыры үлэтиигэ кыттар. Хампааннаба 576 киһи үлэлиириттэн 262-тэ - Саха сириин дьон.

Маны сэргэ Ил Дархан Нерюнгрига хаарбах дьизэтэн дьонун көһөрүү бырагырааматын хаа-мытын бэрэбизкэлээтэ. Айсен Николаев "Сосновка" микро-оройуонна Емцевтар дьиз кэргэннэ сырытта. Кинилэри кытта 2019 сыллааха көрсүбүтэ, ол саҥа бу дьиз кэргэн хаарбах дьизэ оло-роро. Балтараа сыл ааспытын кэнниттэн кинилэр олорор усу-луобуйаларынтас бэйэтиинэн бэрэбизкэлээтэ. Емцевтар 10 мэн-дизэмнээх саҥа дьизэ 5 хостоох кыбаргыраба көһөн кирибиттэр. Кинилэри кытары 133 киһи бу дьизэ малаһыннаабыт. Ил Дархан Емцевтэри саҥа дьизэммит-тэринэн эбэрдэлээтэ, бытовой техника ыдалларыгар туһу сурук туттарда. Нерюнгри мэрэ Леонид Олейник Айсен Николаевка бу өрөспүүбүлүкэ бырайыакта Нерюнгрига олоххо кириитигэр өйөөбүтүн иһин махтанна.

Айсен Николаев Нерюнгрига альпинистары кытары көрүстэ. "Якутуголь" хампаанна үлэтиг-тэрэ - каадыры кытта үлэбэ департамент дириэктэрэ Роман Щегельняк уонна слесарь Игорь Ледов өрөспүүбүлүкэ 100 сылыгар аналлаах бырайыагы билиһин-нэрдилэр. Кинилэр бырайыак бастакы түһүмэтин Россия үр-дүк чыпчаалыгар - Эльбрус хайаба ыттан, Саха сириин былаабын тэ-лимнэпиттэр уонна бары улуус-тар гэрбэлээх болотунаны күө-рөппиттэр. Аны иккис түһүмэти-нэн Коммунизм үрдүн уонна Ги-малайга Манаслу хайатын (8156 м) дабайыахтара. Итиэннэ Саха сиригэр аата суох чыпчаалга тах-сан, "Саха сириин автономиятын 100 сыла" ааты ингэрэр соруктаах-тар. Ил Дархан альпинистар бы-райыактарын өйүүрүн биллэрдэ, Саха сириин аатталларын иһин махтанна. Өрөспүүбүлүкэбит үй-лээх кэрдийин аатын сүгүөхтээх чыпчаал инникитин дьон-сэргэ аан дойдуттан дьулуһар сириинэн буолуо дьон эрэнэрин эттэ.

Афанасий НОЕВ,
Ил Дархан пресс-сөкэриттэрэ.

2021 сылга кириэх иннинэ Мэнэ Хангалас улуунун Майа сэлэнньэтигэр Дмитрий Ходулов аатынан элбэх хайысхалаах култуурунай-сынньанар комплекс үөрүүлээх быһыыга-майгыга аһыллыбыта. Оттон бу күнүргэ Дьяангы улуунун Баатабай бөһүөлөгэр саҥа балыһа комплекс аанын арыйда. Өрөспүүбүлүкэ олохтоохторугар олус наадалаах социальной эбийиэктэр АЛРОСА үбүнэн өйбүлэ суох тутулдуо суох этилэр. Хампаанна социальнай бырайыактарын уонна инники былааннарын туһунан АЛРОСА акционернай хампаанна генеральной дириэктэрин солбуйааччы Алексей Прокопьевич Дьячковскайы кытары кэпсэттибит.

Дьячковский А.П.

10 сыл устата – 7 миллиартан тахсаны

- Алексей Прокопьевич, үлэбэ киллэрilibит саҥа комплекстар АЛРОСА хампааннаһы уонна СӨ Үүнэр көлүнэ тус сыаллаах пуондатын кытары биэргэ үлээһин 5 сыллаах бырагырааматын чэрчитинэн тутуллубуттара. Бу бырагыраама түмүктэрэ хайдахтарый?

- Үүнэр көлүнэ тус сыаллаах пуондата өрөспүүбүлүкэбэ биһиги социальной бэлиитикэбитин олоххо киллэрингэ АЛРОСА-ба сүрүн биэргэ үлэлээччибитинэн буолар. Быраабыла курдук, холбоһуктаах бырайыактар Саха сирин бары сиригэр-уотугар кэриэтэ үөрэх, доруобуйа харыстабылын, култуура уонна успуорт эбийиэктэрин тутууну үбүлээһини көрөллөр. Арай, алмаастаах түөлбө оройуоннара эрэ хампааннаттан быһа эбии дохуоту ылааллар. Биһиги билигин тус сыаллаах пуонда нөнүө сыл айы өрөспүүбүлүкэбэ биэрэр үпүт кээмэйэ - 800-850 мөлүйүөнтөн кырата суох.

Кэнники сылларга АЛРОСА Бүлүү бөлөх улуустарын нэһилиэнньэлээх пууннарын ыраас уунан хааччыыы бырагыраамаларын олоххо киллэрини, Бүлүү бөлөх улуустарын экологиятын туругун уонна манна олодор нэһилиэнньэ доруобуйатын биир кэлим научнай чинчийини пуонда нөнүө үбүлүүр. Пуонда нөнүө хампаанна атын эбэһээтэлистибэлэрэ эмиэ үбүлэнэллэр.

Уопсайынан, АЛРОСА Үүнэр көлүнэ тус сыаллаах пуондатын кытары биэргэ үлэлиир сылларыгар култуура, үөрэх, наука, доруобуйа харыстабыла сайдытыгар, дьэ кэргэни, успуорду уонна физкултуурунай хамсааһыны өйөөһүнүгэ, экология харыстабылыгар хайысхаламмыт сүүһүнэн бырайыагы олоххо киллэрдэ. АЛРОСА уонна Тус сыаллаах пуонда биэргэ үлэлээһинэрин түмүгэр, Саха сирин 17 оройуонугар сүүстэн тахса үөрэх, успуорт, култуура уонна социальнай эбийиэктэри өрөмүөннээһин эбэтэр тутуу итинэн киһи хапытаалын өйүүргэ уонна элбэтэргэ хайысхаламмыт хас да уонунан араас бырайыагы олоххо киллэри ситиһиннэ.

1993-2018 сылларга пуонда үбүнэн 102 эбийиэк, ол иһигэр үөрэх - 37, успуорт - 15, доруобуйа харыстабылын - 8, култуура 17 эбийиэктэрэ, тутулунна эбэтэр сангардылына. Бэлиэтээн эттэхпинэ, 2011-2020 сылларга АЛРОСА социальнай сорукары быһаарыыга Үүнэр көлүнэ тус сыаллаах пуондатын нөнүө 7 миллиартан тахса үбү ытта.

Хампаанна уонна тус сыаллаах пуонда

- Алексей Прокопьевич, Үүнэр көлүнэ тус сыаллаах пуондатын нөнүө биэргэ үлээһин бырагыраамата 2020 сылга түмүктэни. Ааспыт сыллаабы кириисис кэмэ хампаанна социальнай эбэһээтэлистибэлэрин толороругар хайдах дьайда уонна пуонданы кытары биэргэ үлээһин былааннара ханьыктарый?

- Биэргэ үлэлээһин биэс сыллаах былаана ситиһиилээхтик түмүктэнэр. Бу кэм устата киин куоракка, куораттарга уонна сэлэнньэлэргэ социальной суолталаах 20-чэ эбийиэк тутулунна, доруобай туруктаах көлүнэни иитэргэ, дьэ кэргэни, оҥо аймаҕы өйүүргэ, саҥа талааннары арыйарга аһаҕаһыт элбэх саҥа бырайыактар олоххо киридилэр. Биллэн турар, 2020 сылга, ордук иккис кыбаарталга алмааһы баттары "турбут" кэриэтэ кэмигэр, АЛРОСА-ба уустук этэ. Ол да буоллар, социальной эбийиэктэри тутууну үбүлээһингэ пуонда иннигэр эрдэ ылыммыт эбэһээтэлистибэлэрбиттэн туорааба-тахпыт.

2021 сылга биэргэ үлэлээһин туһунан этэр буоллааха, биһиги биэргэ үлэлээһин саҥа хаачыстыбалаах түһүмүбү киирээбит. Былааммытыгар Бороҥон сэлэнньэтигэр Василий Васильевич Никифоров-Кулмунуур аатынан Култуура киинин, Нам сэлэнньэтигэр Култуура уонна духуобунай сайдыы дьыбарыһын тутуу, Дьокуускай куоракка Үүнэр көлүнэ пааркатын уонна өрөспүүбүлүкэ нэһилиэнньэлээх пууннарыгар аныгы уопастыбаннай эйгэни оҥоруу киирээлэр.

Мань таһынан, өрөспүүбүлүкэбэ эрэ буолбакка, алмаастаах түөлбө оройуоннарыгар, ол иһигэр Мииринэй оройуонугар, социальнай боппуруостары быһаарарга биэр сүрүн үнүстүрүмүнүнэн пуонданы көрүөхпүтүн баҕарабыт. Пуонданы эргэйдиктэргэ социальнай бырагыраамалары үбүлээһингэ биһиги сүрүн механизм курдук көрөбүт.

Билигин биһэхэ Мииринэй оройуонугар доруобуйа харыстабылын систиэмэтин сангарды, өрөспүүбүлүкэбэ эбии үөрэхтээһин тэрилтэлэрин ситимин сайыннарар сорукар тураллар. Тус сыаллаах пуонда социальнай эбийиэктэри тутууга үп-харчы угааччы эрэ буолбакка, үөрэхтээһин систиэмэтин сайыннары ис хоһоонноох чааһынан дьарыктанар, талааннаах оҥоруу көрдүүр уонна өйүүр структураһын буолар. Үүнэр көлүнэ тус сыаллаах пуон-

“АЛРОСА” – Саха сирин социальнай сайдыытыгар саҥа кылаат

Балыһа.

Култуура киинэ.

Сквер.

датын кытары холбоһуктаах үлэ-бит чугастаабы былааннара итиниктэр.

2021 сылга тус сыаллаах үбүлээһин дуоҕабарыгар чугастаабы кэмнин илии баттаныаба.

Алмаастаах түөлбөлөр төһө үбү ылааларый?

- Алексей Прокопьевич, АЛРОСА Бүлүү бөлөх улуустарын экологиятын чинчийиэ 138 мөлүйүөнү биэргэри туһунан сонуну киэҥиик тарҕатар сирэстибэлэргэ эрдэ иһитинириллибитэ. Бу эргэйдиктэргэ наука чинчийиэргэ хайдах баран иһэллэрий?

- Чинчийи наадатын туһунан боппуруос 2018 сыллааха Иирэ-лээххэ тахсыбыт түбэлтэ кэнниттэн турбута. Өрөспүүбүлүкэ былаастарын кытары биэр кэлим научнай чинчийи үс хайысхата: уулаах сирдэр уонна өрүстэр, олохтоохтор доруобуйаларын туруктара уонна уу атын төрүөттэрин көрдөөһүн сөбүлэһинириллибитэ. Үүнэр көлүнэ тус сыаллаах пуондатын нөнүө бырагыраама кыттыспыт биһиги учуонайдарбыт, бэдэрээтчиттэрбит үлэлэрин түмүгүнэн,

2020 сылга былааннаабыт эбэһээтэлистибэлэрбит толорулунулар. Өрөспүүбүлүкэ наукатын академията научнай үөрэтиилэри оҥорор экспиэртэр түмүктэрин 2021 сыл олунньу 15 күнүгэр биллэриэбэ. Сири-уоту научнай чинчийи маньык үчүгэй үөрүйэбэ өрөспүүбүлүкэ бырамысыланнай тэрилтэлэрин кытары харда-

өрөмүөннэригэр, көрүүтүгэр-истиитигэр ороскуоттары сүгэбит, суоллары уонна биһиги хампааннаһы кытары быһаччы сибээстээх атын эбийиэктэри тутабут.

Үсүһүнэн, алмааһы хостооһун үлэтэ ытыттылар Ньурба уонна Өлөөн улуустарын кытары биэргэ үлэлииргэ уонна социальнай-эконэмиичэскэй сайдыыга дуоҕабарды түһэрсиппит. Бу дуоҕабарынан Ньурба улууугар сыл айы социальнай эйгэ эбийиэктэрин тутууга уонна өрөмүөннээһингэ 324 мөлүйүөн солкуобай, Өлөөн эбэнки национальнай оройуонугар 100 мөлүйүөнгэ тийэ үп бэрриллэр. Бу үп дивиденнэргэ эбии ытыттылаллар. Хампаанна алмаастаах түөлбө оройуоннарын буддьүөттэригэр биэрэр.

АЛРОСА-ны Саха сирин кытары биэргэ үлэлээһин эрэ сибээстэбэт - өрөспүүбүлүкэ хампаанна сүрүн акционерынан буолар. Саха сиригэр АЛРОСА аахсыйаларын - 25 %, 8 улуска (оройуонга) өссө 8 % тиксэр, ол эбэтэр 33 % - РФ өлүүтүгэр (33 %) тэнгнээр. Бу ураты статус хампаанна өттүттэн тутта хас да хайысхага өйбүлү: акционердарга дивиденнэри төлөөһүнү, нолуоктары уонна да атын төлөбүрдэри оҥорууну быһаарар.

Кэнники 10 сылга АЛРОСА Саха сиригэр уонна өрөспүүбүлүкэ 8 улууугар төлөөбүт дивиденнэрин уонна нолуоктарын уопсай кээмэйэ триллион аҥаарыттан табыста, кэнники үс сылга, төһө да кириисис баарын үрдүнэн - 180 миллиард курдук. Бу кырдык, дьоһуннаах үп. Ити түмүгэр алмаастаах түөлбө оройуоннара сыл айы 600-700 мөлүйүөн солкуобайы ылаалар. Ол иһин, кинилэр бэйэ инвестиционнай бэлиитикэтин ытар, социальнай суолталаах эбийиэктэри тутар эрэ буолбакка, оройуоннаабы дьаһалталар уонна сэбиэктэр быһаарыларынан бу үбү атын сыалга туһанар кыахтаахтар.

Ыарахан кэмтэн өссө күүһүрэн кэриэтэ табыстыбыт.

Бэлиэтээн эттэхпинэ, хамсык кэмигэр буолбут кириисис уустук этэ, ол гынан баран, АЛРОСА итинтэн өссө күүһүрэн кэриэтэ табыста. 2020 сыл төрдүс кыбаарталын түмүктэрэ инникигэ тустаах эрэли сахтылар. 2021 сылга дьоһуннаах дивиденнэри муниципальнай тэрилтиилэр буддьүөттэригэр киириэхтэригэр уонна кинилэр социальнай сайдыыларыгар сөптөөхүптээх буолуоктарыгар эрэнэбин.

АЛРОСА Саха сиригэр 60-тан тахса сыл үлэлиир. Бу үлэ бастагы күнүттэн биһиги сорукуптуунан алмааһы хостооһун эрэ буолбакка, төрөөбүт өрөспүүбүлүкэбитин сайыннары буоларын билэбит. Сокуон өттүнэн көрдөххө, АЛРОСА эргэйдиктэригэр эбэһээтэлистибэлэрэ дивиденнэри уонна нолуоктары төлөөһүнүнэн, ол иһигэр туһалаах баайы хостооһунна нолуогунан, мунгурданаллар.

Ол гынан баран, биһиги санаабытынан, хампаанна соруга өссө киэҥ уонна дьоһуннаах - Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр табыгастаах инфраструктураны уонна эйгэни оҥоруу, дьон олоһун усулуобуйатын тупсарыы, көмөбө наадыааччылары өйөөһүн. Саҥа социальнай эбийиэктэри үлэбэ киллэрини, сайдыы араас бырагыраамаларын үбүлээһин - өрөспүүбүлүкэ, оройуоннар уонна АЛРОСА биэр сомоҕо буолуутун көрдөрүүтэ.

АЛРОСА пресс-сулууспатын иһитинириитинэн тылбаас Надежда ЕГОРОВА.

– Ахтан-санаан аастахха... –

Тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин өйүүмэрэ, үлэлииргэ табыгастаах усуллубуйаны тэрийэмэрэ

Билинги кэмгэ олоор аҕам саастаах дьон сэбиэскэй кэм саҕана тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар таһаарыылаахтык үлэлээн, мистэтигэр үлэ дьыссипилинэтин тутуһан, бэйэлэрин кэмнэригэр бэринилээхтик үлэлээн кэлбиттэрэ. Бүгүнгү суруйар дьоруойум суоппар идэлээх, сэтгэ төгүллээх Н.Н.Чусовской аатынан бириэмийэ лауреата, "Үлэбэ уһулччулаах" бэлиэ хаһаайына, Ньурба уонна Октябрьскай нэһилиэк Бочуоттаах олохтооҕо, Саха сириг тыа хаһаайыстыбатын, "Ньурба" сопуос бочуоттаах бэтэрээнэ, СӨ Автомобильнай тырааныспар бочуоттаах үлэһитэ, СӨ Ыраах айан Ассоциациятын бочуотунай грамота хаһаайына, 50-чэ сыл суоппарынан үлэлээбит туруу үлэһит Ксенофонт Ксенофонтвич Саввинов буолар.

1960 сыллаахха эдэр Ксенофонт Илья Дмитриевич Теленков "Ньурба" сопуос Киин отделеһитин салайан үлэлэтэр кэмигэр баһаан оробуочайынан үлэтин саҕалыыр. Оччотообу кэмгэ сопуос үлэһиттэрин Ньурбатааҕы МТС-ка электрик, сыбаарсык, тырахтарыс идэлэригэр үөрэттэрэллэрэ. Тырахтарыс идэтигэр үөрэнэн, баһаан сопуоска тырахтарыстаабыт, кэлин Киин

баһаан дьуһурунай электромончуор үөрэнэччитинэн көһөрүлэр, салгы дьуһурунай электромончуорунан ананан үлэлиир.

1967 сыллаахха Дьокуускай-даабы автоосуолаҕа суоппар кууруһугар түөрт ый үөрэнэн суоппар идэтин ылар. Үөрэнэн кэлээт маннай уу баһар массынаҕа суоппарынан ананан, пиэрмэбэ уу, кыһынын оттук мас, чох таһар. Сайынын КСК-100 комбайнынан сиилэс, бурдук хомууругар уонтан таһа сыл үлэлиир. Кини үлэлирин саҕана үлэлиир биригээдэтэ "Бастын сиилэс биригээдэтэ" диэн ааттанар.

Предприятие продает следующие объекты по Республике Саха (Якутия)

п.Нижний-Бестях: Земельный участок, квартал Этус - 3 180 кв.м.;
г.Мирный: 3 этаж 3-этажного здания по Ленина, 5 - 497 кв.м.;
г.Нерюнгри: 2-этажное здание с подвалом по Ленина, 3 - 988 кв.м.;
п.Серебряный Бор: 2 этаж 2-этажного здания дома 34 - 489 кв.м.;
п.Чоккурдах: 2 этаж 2-этажного здания по 50 лет СССР д.17 - 238 кв.м.;
г.Усть-Нера: Здание по Ленина, 8 - 2 260 кв.м.;
с.Теплый Ключ: База по Дружбы, 31 - 6 объектов, 2387 кв.м.;
п.Солнечный: Помещение по Строителей, 11 - 39 кв.м.;
Так же предлагает площади в аренду в городах: Вилюйск, Нерюнгри, Алдан, Мирный, Ленск, Покровск.
Контактный телефон: (4112) 40-70-32, 8 924 870 50 39.

Сыралаах үлэбэ энкилэ суох туруу үлэһити сыаналааннар, социалистическай куоталаһы кыһылааҕа, коммунистическай үлэ ударнига онороллор. Тохсус, онус, уон бириис бэтилиткэлэр кыһылааҕа аатын ингэрэллэр. 1980 сыллаахха ССРС тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтин уонна КК профсоюзунун Бочуотунай дипломуна бэлиэтэнэр. 1981 сыллаахха САССР Үрдүк сэбиэтин президиумун Бочуотунай грамотатынан наһараадаланар. 2014 сыллаахха "Энциклопедия замечательных людей РС(Я)" кинигэбэ хоһуун үлэһит Саввинов К.К. аата суруллар.

"Биһиги былаан быһыгынан судаарыстыбаҕа үрдүк ыйааһынаах эти, үрдүк кириилээх үгүт туттарыс сорудабы толорор иһин үлэлиирбит. Кыһынын ыарахан уйуктаах ЗИЛ, КАМАЗ массыналарынан Уус-Кукка, Большой Невергэ, Золотинкаҕа, Аммаҕа, Покровскайга тийэ айаннаан, сүөһү сиир бурдугун таһарбыт, сайынын механизированнай звеноҕа сиилэскэ үлэлиирбит. Ол са-

ҕана күргүөмнээх үлэбэ сылдыар дьону өйүүлэрэ, үлэлииргэ бары усуллубуйаны тэрийэллэрэ", - диэн оччотообу үлэлээбит ааспыт сылларын Ксенофонт Ксенофонтвич ахтан аһар.

Аҕам саастаах туруу үлэһит Ксенофонт Ксенофонтвич күн бүгүнгү диэри "Ньурба-Агро" МТС-ка сайынын рулоннаах от тэийиитигэр суоппарынан үгүт суобастаахтык үлэлээн кэлбит.

Түмүккэ Ксенофонт Саввинов тыа хаһаайыстыбатыгар сыһыаннаан:

- Биһиги, аҕам саастаах дьон, күн бүгүнгү диэри тыа хаһаайыстыбатыгар сыстан үлэлээн кэлибит. Сүөһү көрүүтүгэр сырдаларын биэрэн үлэлээбит тэн саастылаахтарым саһыран, кыаммат

буолан, сүөһү көрбөт буоллулар. Тыа сириг ыччата тыа хаһаайыстыбатыгар сыстыбатаһына, сүөһү аһаана намтыыр кутталлаах. Биир өттүнэн ыллаахха, баһынай хаһаайыстыба тэринэн үлэлиир ыччаты биһирибин.

Кэнники кэмнэргэ, улахан тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэлэрэ эстибиттэрин кэннэ, оттуур ходоһалар күрүөлэрин тутуу уонна өрөмүөн үлэтэ утумнаахтык барбат буолла. Урут тутуллубут күрүөлэр алдьанан бүтэн эрэллэр. Оттуур ходоһалары күрүөлүүр буоллар, үүнэр оту сүтүгэ суох ылыа этилэр, сүөһү иитиитигэр улахан төһүү күөс буолуо этэ, - диэн бэйэтин санаатын үллэһиннэ.

Антонина СЕМЁНОВА.

ЦЕНТР НЕДВИЖИМОСТИ "AARTYK"

КУПЛЯ-ПРОДАЖА

- консультация, сопровождение, подбор, составление договоров.
ИПОТЕКА
Сбербанк, ВТБ, Газпромбанк, РСХБ, АЭБ, АТБ, СовкомБанк.
- Ипотека на строительство частного дома;
- Целевой кредит;
- Рефинансирование.

ОЦЕНКА

- квартир, зданий и сооружений, нежилых помещений, земельных участков, машин и оборудования, ущерба от затопления и пожара, интеллектуальной собственности;
- Аккредитация во всех ведущих банках.

МАЛОЭТАЖНОЕ СТРОИТЕЛЬСТВО СТРОИТЕЛЬНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

- Определение физического износа;
- Признание здания аварийным и подлежащим сносу;
- Техническое обследование.
Подбор недвижимости г. Якутск, г. Москва, г. Санкт-Петербург.
Наши партнеры: Сбербанк, ВТБ, Газпромбанк, РСХБ, АЭБ, АТБ, СовкомБанк, Открытие, Промсвязьбанк.

Наши клиенты всегда остаются довольны.

Мы профессионалы своего дела.

Обращайтесь по тел: 8 (964) 421-37-96.

– Төрөөбүт тыл нэдиэлэтэ –

АЙЫЛГЫ ТҮМЭНЭ САЙДЫ САБАХТАРЫН ТҮСТЭЭТЭ

Олунын 13 күнүгэр Чуукаардаабы Е.М. Поликарпов аатынан НАУоСК көбүлээнининэн Арасыйаа Билим уонна тиэхинэлиэгийэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр Доруобуйа, Ньурба улууһугар Үөрэҕири сылларын уонна СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ, самодетельнай композитор Егор Михайлович Поликарпов 80 сылын көрсө "Айылгы. Култуура. Саҥа тэтим" дин аһаас эпиригэ айылгы түмэнэ (духовность форума) ыгытылына.

Сарсыардаттан кулуупка кэлбит ыалдыттары дыахтар сүбэтэ тутта алаады буһаран, кымыстаах чороонунан айах тутан көрүстүлэр. Ыалдыттар дьон мустар кэмгэр бибилэтигэр Клавдия Андреева көбүлээнининэн өрөспүүбүлүкэтээҕи сахалыы дыктаан аахсыаа кытыннылар. Бу кэннэ нэһилиэк уран тарбахтаах иистэннэригэр тигэн, чочуйан таһаарбыт онһукутары илчилэринэн тутан, харахтарынан таптыы көрбүтүрүн кэннэ саалаа ытааччылар ыгыртан киллэртээн сахалыы "Алгыстаах аартык" арчылааһын сиэрин-туомун толорууттан айылгы түмэнэ саҕаланна.

Айылгы түмэнин бастакы олугар оҕону киһи быһыытынан сахалыы сиэри, өбүгэ үрэтитин тутуһан иити-такайы туһунан дакылааттары иһиттибит. Дагылаатынан кытыннылар Ньурба улууһун култуура департаментин салайааччыта Розалия Тихонова, Чуукаардаабы "Ымычаан"

оҕо уһуаанын иитээччигэ Евгения Алексеева, А.Ф. Алексеев аатынан оскуола дириэктэрэ Гаврил Васильев, Е. Поликарпов аатынан "Эйгэ" НАУоСК дириэктэрэ Лариса Федорова, быһа эпириинэн Уус-Алдан улууһун Сыырдаахтаабы "Айылгы" култуура дьэитин уус-уран салайааччыта Анна Неустроева, Амма улууһун Болугурдаабы М.А. Ноговицын аатынан сынныалан киинин уусуран салайааччыта Евдокия Платонова, Ньурбатаабы "Кыталык" култуура дьыбарыһыттан Саха Өрөспүүбүлүкэтин култууратын туйгуна, "Талба талааннаахтар түһүлгэлэрэ" айар түмсүү салайааччыта Розалия Николаева "Сирэтуом - өбүгэ быстыбат ситимэ" са-

халыы үгэни сүтэрбэккэ оҕону, нэһилиэнньэни кэрэҕэ сирдээн туһунан дакылааттарын иһиттибит, сэргэтибит.

Иккис олуку "Тыа сири сайдар сабахтара". Бу олука нэһилиэк бас-кес дьоно, нэһилиэк уопастыбаннай олоһор көхтөөхтүк кыттар дьоммут, дьокутааттарбыт тула нэһилиэк сайдар сабахтарыны ырытыстыбыт. Нэһилиэк түөлбөлөрүн аатыттан Виктория Семенова бырайыак кэпсээтэ, Клавдия Андреева нэһилиэк көстүүтүн тупсарар арт объект тутамыт бар дьоммутун тупсаран онорууга ыгырт чөлөндү ыгытыахпыт дин иһитиннэрдэ.

Үһүс олуку "Айылгы аартыга"

маастар-кылаастар. Бу олука Амма улууһун Болугур нэһилиэгиттэн уран-тарбахтаах иистэннэригэр "Айыы намылдан сизл Сити", Уус-Алдан улууһун Сыырдаах нэһилиэгиттэн норуот маастара, тимир уһа Попов И.Е. "Саха быһабын онорууга", Тимиринэн уһаныыга", Ньурба улууһун Чуукаарыттан Андрей Сивцев "Саха төрүт дорбооно, ырыата-тойуга ис санааны бөбүргөтөргө биһе тирэх" дин маастар кылаастары ыгытылар. Көрбүт уонна сылдыбыт дьон кынатанна, астына.

Бу күнтэн ыла дьон сахалыы өйө-санаата уруктан, өбүгэ ильдэ кэлбит үтүөгэнин сүтэрбэккэ, төрүт тылы-өһү, олонор ааспыт дьоммут ааттарын-суолларын,

норуот тылынан уус-уран айымнытын уостан түһэрбэккэ ылаан-туойан ильдэ кэлбит ырыаларын, оһукайдарын, тойуктары кумаабыга эрэ тиспэккэ аныгы тиэхинэлиэгийэни туһунан бар дьон дүүһүгэр таһаарга үлэһиэххэ дин быһаарынныбыт. Түмүккэ Айылгы түмэнин кыттылаахтарын оһукайа ыгытылына. Оһукайдаан ойоммут олус дуоһуйдубут, күүс-сэниэ ыллыбыт!

Түгэни туһунан бары Айылгы түмэнигэр куйаар ситиминэн кыттыспыт, көрбүт, нэһилиэкпит түмсүүлэригэр, ыалдыттарбыгар махтанабыт! Өйбүгүгэр эбии өй угангыт, үтүө санаанан кынаттаатыгыт!

Иһитиннэрдэ
ЛЭКЭЭРИН Сэргэн.

Күндээдэ орто оскуолатыгар сылын айыы ыгытылар "Төрөөбүт төрүт тыл, сурук-бичик" ыйыгар аналлаах нэдиэлэ буола турар. Директоры итэр үлэҕэ солбуйааччы Гульнара Васильевна Иванова саха тылын уонна култуура учууталларын, методхолбоһук салайааччыларын, "Көтүү" оҕо тэрилтэтин салайааччыларын ыгыртан, былаан оһоһуллубут. Бастакынан, кылаас чаастара ыгытыллыбыттар.

Олунын 9 күнүгэр М.И.Герасимова аатынан Күндээдэтээҕи бибилэтигэ үлэһитэ Татьяна Аркадьевна Степанова, сылын айыы тэрээһингэ кыттар үгэстээх, быһыл орто сүһүөх кылаастарга тө-

рөөбүт тылга аналлаах алта түһүмэхтээх интеллектуальной оонньуу бытан, оһолор интэриэстэрин тарта. Өс хоһоонун ситэри, тыл сүһүөхтэрин холбоон өс хоһоонун таайы, синонимнары булуу, тылтан тылы таһаары, таабырыннары таайсы, түмүгэр блиц тур ыгыты.

Кыайылаахтар Хайбал суругунан, атыттар миннигэс бириининэн биһирэнилэр. Кыайылаах үрдүк аатын ылылар: Долгунов Сергей - 6 кыл., Айта Никифорова - 7 кыл., Эмилия Соколова - 8 кыл. Оһолор бэйэлэрин билиилэриттэн астынылар.

Билинни кэм туох баар ирдэбилин тутустубут.

Төрүт тылга аналлаах тэрээһиннэр

Олунын 13 күнүгэр Төрөөбүт төрүт тыл уонна сурук-бичик күнүгэр аналлаах "Ийэ тылынан итэҕит, саха тылынан сайдабыт" дин тэрилтэлэр икки ардыларыгар интеллектуальной оонньуу ыгытылына. Оонньуу сыала-соруга: сахалыы саҕаны сайыннарыабыт, ийэ тылынан киэн туттобут, төрөөбүт тылбытын өрө туттобут.

Тэрилтэттэн үстүү киһилээх үс саамай хорсун хамаанда күөн көрүстэ. Олохтоох дьаһалта үлэһиттэрэ, оскуола эдэр учууталлара, дьыссаат итэҕэччилэрэ 4 түһүмэхтээх оонньууга бэйэлэрин тургутан көрдүлэр. Ол курдук, сахалыы дыктаан суруйуугу, мүнүтүгэ төһө тылы түргэнник аабыыга, хоһоону ис сүрэхтэн дорбоонноохтук аабыыга уонна "Төрүт тылы төһө билэбин?" дин өркөн өй күрээҕэр биһирэн биһир кытааччы өрө көтөбүллэн туран кытынна.

Уопсай түмүгүнэн, "1 мүнүтүгэ түргэнник аабы кыайылаабы" Александра Николаевна Савинова ("Кэнчээри" дьыссаат),

"Доргучу аабы кыайылаабы" Джулустан Юлистанович Кононов (оскуола) буоллулар.

Түмүккэ, дьыссаат хамаандата 35 баалы, оскуола 39 баалы, олохтоох дьаһалта 40 баалы ылылар. Бары хамаанда туоһу суругунан биһирэнилэр.

Интеллектуальной оонньуу кыайылаахтара олохтоох дьаһалта үлэһиттэрэ кубогунан на-

баарадаланнылар. Өйдөбүннүк хаартыскаа түһэн, бэрт оонньууну сэргэхтик тэрийэн ыппыт Элеонора Семенова, Альбина Платонова махтанан тарбастылар.

Дүүһүгэр сүбээ Акулина Романова, Иринада Ефремова, Таисия Иванова үлэһиттэр.

Таисия ИВАНОВА.

– Против коронавируса –

Вакцинация в вопросах и ответах

Массовая бесплатная вакцинация от COVID-19 в Якутии началась в январе. На наиболее часто звучащие вопросы по теме отвечает главный специалист по вакцинации Минздрава Якутии Марианна Александрова.

- Кто может записаться на вакцинацию, можно ли прививаться переболевшим, пенсионерам и детям?

- Запрета на вакцинацию от коронавируса для переболевших нет. Гражданин может сделать прививку, если у него нет противопоказаний, а с момента любого инфекционного заболевания прошло более двух недель. Также необходимо иметь полис ОМС. Детям до 18 лет вакцина не ставится.

Записаться и сделать прививку против COVID-19 можно, если:

- ваш возраст - старше 18 лет, в этом случае вакцина ставится без ограничения в возрасте;
- вы имеете СНИЛС и полис ОМС;
- вы не болеете ОРВИ в мо-

мент вакцинации и не болели за последние две недели до нее;

- вы за последние 30 дней не делали прививок;

- вы не беременны и не кормите грудью.

- Какую вакцину будут колоть?

- На данный момент бесплатная вакцинация против COVID-19 проводится вакциной «Спутник V (Гам-Ковид-Вак)», разработанной Национальным исследовательским центром имени Н.Ф.Гамалеи Минздрава России. Она безопасна, потому что не содержит элементов коронавируса. В рамках проведения пострегистрационного исследования вакцины, в котором уже приняла участие более 20 тысяч человек, не было зафиксировано ни одного случая серьезных осложнений.

- Как вакцина может повлиять на здоровье людей 65+?

- Вакцина «Спутник V» прош-

ла две стадии клинических испытаний, получила регистрацию. Никаких серьезных побочных эффектов не выявлено. Качество вакцины гарантировано государством.

По результатам пострегистрационного исследования вакцинация для данного поколения не является опасной, а наоборот, позволяет людям старше 60 лет обезопасить себя от инфекции.

- Можно ли вакцинироваться при наличии антител?

- Наличие антител не является противопоказанием для вакцинации.

- Недавно болел ОРВИ, когда могу получить прививку?

- Через две недели после перенесенного ОРВИ.

- Если после прививки температура 39, озноб, ломота в костях, что делать?

- Побочные эффекты бывают

преимущественно легкой или средней выраженности, в первые вторые сутки возможно кратковременное общее недомогание: непродолжительный гриппоподобный синдром с ознобом, повышением температуры тела, головной болью и общим недомоганием, а также местные проявления – болезненность в месте инъекции, отечность.

Не стоит при таких случаях беспокоиться, это нормальная реакция организма при выработке антител. В большинстве случаев вакцина проходит бессимптомно, без какой-либо серьезной реакции.

- Как проверить, оказалась ли прививка эффективной или нет?

- Иммуитет вырабатывается после получения второй вакцинации в течение 2-3 недель.

- Как подготовиться к прививке?

- За два дня до получения вакцины не употребляйте алкоголь. Также можно соблюдать гипоаллергенную диету. После вакцинации в течение трех дней не рекомендуется мочить место инъекции, посещать сауну, баню, принимать алкоголь. Также необходимо избегать чрезмерных физических нагрузок.

- Почему не ставят вакцину «ЭпикВакКорона»?

- В настоящее время ставится только вакцина «Гам-Ковид-Вак». До апреля этот препарат останется основным. Вакцины примерно в одной степени изучены, имеют примерно одинаковую доказательную базу, более того, у них практически идентичные инструкции к применению.

Вакцина «ЭпикВакКорона» сейчас - на стадии клинических испытаний. Также третья российская вакцина от центра им.Чумакова может поступить в гражданский оборот уже в марте.

Пресс-служба Министерства здравоохранения РС(Я).

– Умнуллубат ааттар –

Алексей Иванович Гуляев дуо?

Бүлүү удуһун биллиилээх кыраайы үөрэтээччигэ, историк, Бүлүү оройуонун архыбын сэбиэдиссэйинэн, П.Х. Староватов аатынан Бүлүүтээби кыраайы үөрэтэр түмэл салыааччыгынан өр сылларга таһаарылаахтык үлэлээбит элбэх кинигэ ааптара Николай Семенович Миронов 2014 сылга үс раздаллаах "Бүлүүлүүн ситимнээхтэр, умнуллубат ааттаахтар" биэс уон суруйбут уочаркаларын хомурунньуктарын кинигэтин таһааттарбыт. Бу кинигэбэ биниги киэн туттар биир дойдудаахпыт, Омолоон нэһилиэгиттэн төрүттээх Алексей Иванович Гуляев туһунан "Кинилэр үтүөлэрэ умнуллубат" диэн үһүс раздалыгар "Алексей Иванович Гуляев дуо?" диэн олус үчүгэй уочарканы суруйбута кирибит. Николай Миронов архыып докумуоннарыгар олобуран суруйбут уочаркатын сэргээн аафаргытыгар билиһиннэриэхпин баҕарабын.

"Бүлүү сириг, кини дьонун сэргэтин сөбүлээн дойдуну онгостубут уонна улуус сайдыытыгар бэйэлэрин кылааттарын киллэрситбит дьоннортон биридэстэрэ Алексей Иванович Гуляев буолар. А.И. Гуляев төрөөбүт-үөскээбит сирэ - Ньурба улууһа: 1900 сыллаахха тохсунньу 2-с Дьаархан нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Кини 1912-1917 сылларга Марха икки кылаастаах оскуоланы үчүгэйдик үөрэнэн бүтэрбитэ. Ити үөрэнэр сылларыгар ийэлээх аҕата өлөнөр, тулаайах хаалан аймахтарыгар иитилибитэ.

Дьобурдаах, сайдам-сайаҕас тулаайах уолу нэһилиэк салалтата салгыы үөрэххэ барарыгар көмөлөспүт уонна манньк кумааҕыны биэрбит:

"Удостоверение

Дано сие из 2го Жарханского наследного Комитета общественной безопасности Мархинского улуса окончившему курс Мархинской двухклассной Министерицкой школы Алексею Ивановичу Гуляеву в том, что он круглый сирота, не имеет никакого средства. Поэтому на дальнейшее образование, к поступлению Якутской учительской Семинарии без помощи со стороны Казны совершенно не может. В том 2й Жарханский наследный Комитет общественной безопасности за подписями и приложением Печати удостоверяет.

1917 года Июля 20 дня. №67."

Инньэ гынан уон сэттэлээх Алексей уол ити сыл күһүнүгэр үтүө дьон көмөлөрүнэн хааһына суотугар Иркутскайдаагы учуутал семинариятыгар үөрэнэ кирибит. Ол эрэн революция уонна граждандар сэрйи будулбаннарыгар сана сэбискэй былааһы көмүскөһөр санааланан, үөрэбин бырабан, Алексей 1919 сыллаахха отыйыгар Сибиир аатырбыт бартыһаанын Нестор Каландаришвили этэрээтигэр байыаһынан кириэр. Онон ити сыл ахсынныгыгар кини Иркутскайга Колчак былааһын сууларбыт бастааннааҕа актыбынай кыттыһыны ылар. Сотору бронепоезд пулеметчига буолан, Забайкальеба кырыктаабын сурабырбыт Семенов атаман уонна дьоппуон интервеннэрин утары сэриилээһэр. Ити кэмнэ Коммунистической партия чилиэнэ буолар.

Сэригэ буспут-хаппыт революция буйуна Алексей Гуляев 1921 сыл сайынгар Сахатын сиригэр кэлээт Губчека этэрээтигэр кириэр. 1922 сыллаагы үрүнгүрү чабыталаабыт Киллэм, Никольскай уонна Төхтүр таһынаагы сэриилэнилээргэ, онтон Амма соллобуодатын Пепеляев генерал сэриилэриттэн босхолоһунна кыттар. Сотору байыаннай оскуоланы бүтэрэн кыһыл командир аатын ылар.

Хорсун байыаһы, дьобурдаах эдэр кинини Кутубаҕа (Коммунистический университет трудящихся Востока - Н.М.) ытталлар. Манна үс сыл үөрэнэн 1926 сыллаахха үрдүкү политической үөрэ-

би ылар. Мантан салгыы Алексей Иванович 15 сыл устата салайар советскэй-партийнай үлэбэ сылдьар. Бастаан, 1930 сыл санатыгар диэри, партия Бүлүү уокуругунааҕы кэмитиэтигэр инструктордыыр, онтон уокурук эстэн, оройуон тэриллитин кэннэ быстах кэмнэ судьуйаһыыр. Бүлүүгэ үлэлиир кэмигэр, 1927-1928 сыллардаагы кыһын, "ксенофонтовщина" диэн ааттамыт сэбилэниилээх хамсааһын саҕана, урукку пулеметчик, кыһыл командир Гуляев бойбуой соруудагы толорор: Михайлов уонна Боссоойко баһылыктаах бастаанньыттар Бапаҕаайынан Бүлүүгэ кириэхтэрэ диэн уокурук ГПУ-тун начаальныгы И.С. Семенов салалтаты-

А.И.Гуляев.

Ина уонна Рево эбээлэрэ Синклитиния Алексеевна Поповальын.

А.И.Гуляев (уугаттан 1) КУТВ-ба үөрэнэр сылларыгар. 2 эрээккэ С.П.Сидорова.

Гуляевтар дьуккаахтарынаан, 1952 с, балаҕан ыйа.

нан чекистэртэн, милиционер-дартан, урукку бартыһаантан тэриллитит своднай этэрээккэ пулеметнай хамаанданы бэйэтэ тэрийэн икки ый салайар. Ону таһынан биир кэмнэ этэрээт командирын С.Д. Скобелевы солбуйар.

Своднай этэрээт Илбэнгэбэ тахсан кыһын оройугар ый курдук тоһуурга турбут. Хаҕа, сотору бастаанньыттары Дьокуускайтан тахсыбыт кыһыл этэрээт командира И.Я. Строд, бэйэтин апартыгыатынан туһунан, эйэлээхтик кэпсэтэн бэриннэртээбитэ. Онон бастаанньыттар Бүлүүгэ кириэр кутталара тохтообута, своднай этэрээт ытыласпакка куоракка этэнгэ төннүбүтэ.

Кулун тутар санатыгар Гуляев ыстаап дьыалаларын ГПУ-га туттарга сорууда ылбыта. 1930 сыл күһүнүгэр А.И. Гуляевы салайар үлэбэ бөлөмнөөр сылыннан Саха Киин Ситэриилээх Кэмитиэтигэр тэрийэр отдел инструкторынан ылаллар. Манна балтараа сыл үлэлээбитин кэннэ Сунтаар оройуонун Сэбиэтин исполкомун бэрэссэдээтэлинэн аныыллар. Кини бу санардыыта тэриллитит оройуон тэрээтин уонна хаһаайыстыбаннай-культурнай үлэтэ аҕаар бигэтик турарыгар бэйэтин кылаатын киллэрситбитэ.

Докумуоннар көрдөрөллөрүнэн Алексей Иванович бэрэссэдээтэлиир кэмигэр Сунтаар оройуона түүлээх соботуопкатын былаанын 1,5 төгүл толорон өрөспүүбүлүкэбэ, "заняв 1-е место по абсолютной сумме заготовок", оччотообуга сэдэхтик көстөр автоматсыгынанан бириэмийэлэммит. Маны таһынан "Сунтарскому району также выделен 5000 руб. для премирования отличившихся охотников и работников-организаторов, остальным 13 районам по 3000, 2500, 2000, 1500 и 1000 рублей", оттон "Пред. РИКа и ЭС (экспертное совещание-Н.М.) т.Гуляев и секретарь РПК (районный партийный комитет-Н.М.) т.Максимов премированы Президиумом ЯЦИКа каждый в сумме 500 рублей". 1934 сыллаахха Алексей Иванович эт соботуопкатын былаанын толоруу иһин чаһынан, түүлээх былаанын толоруу иһин фотоаппаратынан би-

риэмийэлэммит.

Сунтаар кэннэ А.И. Гуляев 2 сыл кэрингэ эмиз Киин Ситэриилээх Кэмитиэккэ инструктордыыр, онтон 1936 сыл атырдыах ыйыттан Саха АССР коммунальнай хаһаайыстыбатын наркомун (биллингитинэн миниистирин) солбуйааччынан ананар, ол иһигэр 1937 сыл бэс ыйыгар диэри нарком эбээһинэһин толорооччунан үлэлиир. Нарком солбуйааччытынан 2,5 сыл үлэлээбит, онтон тобо эрэ ууратыллан (ол туһунан докумуону ааптар була илик), сыл кэрингэ буолан баран (репрессия тыһына буолуо, нарком А.К.Андреев репрессияламмытынан сэрийдэххэ) үөрэх наркоматыгар тугуу отделын начаальныгынан сэрии сабаланыар диэри үлэлиир.

Аҕа дойдуну көмүскүүр сэрии сабаланаатын байыаннай дьыалаҕа граждандар сэрйи сабаттан сыһыаннаах А.И. Гуляев бастагы ыңгырыкка аармыйаҕа барар. Кини 1941 сыл бүтүгүгэр Москваны көмүскүүр Хотугулуу-Арбааны фронт састаабыгар кириэр стрелковай дивизияҕа рядовой саллаатынан түбэхэр. Икки ый кэрингэ сэриилээһэр: олунньу 1 күнүгэр ыараханньк бааһыран Свердловскай куоракка 4 ыйтан ордук госпиталга сытан эмтэнэр. 1942 сыл бэс ыйыгар кинини, сэриилээһэр аармыйаҕа төннүбүт инбэлиит буолбут кинини, Забайкальеба баар байыаннай сохуоска взвод командирынан аныыллар, 1 рангалаах техник-интендант - лейтенант званиетын ингэрэллэр. Манна икки сыл судууспалаан баран, доруобуйатын туругунан аармыйаттан босхолонон, 1944 сыл сайынгар кэргэнэ Анна Дмитриевна олоһор Бүлүүтүгэр төннөн кэлэр.

Кырдыаҕас буйуун-коммунист кэлээт, кыратык да сынньана түспэккэ, от ыйыттан үлэлээбитинэн барбыта. Үс сылтан ордук кэмнэ "Холбоһук" промартыалга бэрэссэдээтэллээбитэ, онтон райсовет финансовай отделыгар үлэлээбитэ. Алексей Иванович үлэ үөһүгэр сылдьан сүрээбинэн эмискэ ылдыан 1953 сыллаахха олунньу 24 күнүгэр баара-суоҕа 53 саастааҕар олохтон туораабыта.

А.И. Гуляев советскэй-пар-

тийнай үлэһит быһыытынан Бүтүн Саха сириг Сэбиэттэрин V, VII уонна VIII сийэстэрин, партия V уонна VI уобаластаагы конференцияларын делегаттарынан талылла сылдьыбыта.

Тус бэйэтин олоһун туһунан кылгастык билиһиннэрдэххэ манньк. 1920 сыллар бүтүлүрүгэр А.И. Гуляев оччолорго Бүлүү уокуругун ситэриилээх кэмитиэтигэр дьахталлары кытта үлэбэ отдел сэбиэдиссэйинэн үлэлиир А.Д. Попованы кэргэн ылбыта. Анна Дмитриевна Бүлүүгэ улаханньк убаастанар, сэбискэй былааһы олохтуур иһин охсуһуу саҕана С.М. Аржакову өйөөбүт, киниэхэ аҕа табаарыс буолбут Дмитрий Парфеньевич Попов оҕонньор кыһына этэ.

Бүлүү биллиилээх кыраайы үөрэтээччигэ Е.М. Никифоров бу ыалы саамай сөпкө "хотойдор кэргэттэрэ" диэн ааттаабыта. Дмитрий Парфеньевич уонна Синклитиния Алексеевна Бүлүү куоратын оборонатын кыттылаахтара. Улахан уоллара Софрон 17 комсомолецтар этэрээтэрин байыаһа, "Хохочойго" үрүнгүр тоһуурдарыгар түбэхэн өлбүтэ. Аҕа дойдуну сэриитигэр үс уолаттара кыттыбытара: летчик Константин 1943 сыллаахха Орловскай уобаласка, связист Дмитрий 1945 сыллаахха Берлин таһыгар өлбүтэ, Ленинград кыһыны көмүскэспит убайдара Макарий эрэ дойдутугар инбэлиит буолан эргиллибитэ.

Гуляевтар уоллаах кыыс оҕолоромуттара. Кыһына Октябрина - учуутал, эмиз Бүлүүгэ кизгник биллэр Чочуттан төрүттээх Сивцевтэр уолларыгар учуутал уонна музыкант Евгений Ксенофонтовичка кэргэн тахсыбыта, икки кыыс оҕоломмуттара. Уола Рево аҕата өлөрүгэр аармыйаҕа сулууспалыыр эбит.

Алексей Иванович 1953 сыл тохсунньу 6 күнүгэр суруйан баран уолугар ыппакка хаалбыт суругун аарабыт: "В городе особенно новостей нет, наверно, у вас тоже проводятся выборы сельских советов и райсоветов, вся агитмассовая работа в городе включена на выборной работе. Сеть политшколы на 52/53 учебный год включена к изуче-

нию материалов XIX партсъезда". Аҕа бу суруга төрөппүт оҕоҕо, эдэр киһиэхэ, дьиз иһинээби сонунунан, аймахтартан ким тугу гына сылдьарын туһунан кэпсэтинэн эрэ мунгундармакка, оччотообу куорат политической-общественной олоһун сонуннарын тиздэринэн кэрэхсэбиллэх. Сурук Алексей Иванович кругозорун, общественной интэриэһин уонна позициятын көрдөрөр буолбатах дуо?

Алексей Иванович биир таптыыр дьарыктааҕа: ол оччолорго Бүлүүгэ өссө да тэнийэ илик саахымат оонньууга. Онон оҕонньор сайынгы кэмнэ, саахыматын кыбынан баран, оонньуур киһини көрдүү баран эбит. Кини саахымат теориятын билэр балаҕа күүстээх оонньооччу быһылаах. Дьокуускайга олорон, турнирдарга кыттар эбит, ону кыраайы үөрэтэр музей фондатыгар баар докумуоннар туоһулулар: тэриилтэр хамаанданан күрэхтэһиилэригэр ыңгырык сурук, суруммут позициялара.

А.И. Гуляев, бэйэтин кэмин чулуу дьоннорун курдук, саҕа былааһы саа-саада тутан көмүскэспит, үрдүк үөрэхтэнэн салайар үлэбэ сылдьыбыт, Аҕа дойдуну сэриитигэр хаанын тохпут дьиннээх сэбискэйиди тыһынаах киһи этэ. Билингги көлүөнэ хайа да былааска дьон-сэргэ туһугар, улууспут сайдарын туһугар күүскэ үлэлээбит-хамсаабыт чулуу дьоммутун умнубакка, кинилэр ааттарын тобоостоох кэмнэргэ ахтан санаан ааһар, ол дьонтон үөрэнэр, бэйэтигэр тугу эрэ ылынар аналлаах. Оччоҕо эрэ көлүөнэлэр ситимнэрэ быстыбат, оччоҕо эрэ, нууччалар этэллэрини, "Иваны, не помнящие родство" дэнэр маргинал дьон аҕыйаан иһиэхтэрэ. Инники көлүөнэлэр чулуу дьоннор олоһорут олохторун, үлэлээбит үлэлэрин сырдатааччынан, тарҕатааччынан, кинилэр тустарынан санатааччынан кырдыаҕастар буолаллар. Кырдыаҕас киһи уонна кыраайы үөрэтээччи быһыытынан ити иэспин толорон бу умнуллан эрэр биир ааты санатан суруйдум".

Татьяна СИДОРОВА,
Чаппанда.

Бары көлүөнэлэри сомобоолуур дьоро киэһэ

Олунньу 5 күнүгэр М.В. Мережескэй аатынан Маалыкай орто оскуоланын 135 сыллаах өрөгөйүн түмүктүүр тэрээнин буолла. Дьоро киэһэ "Айар киин" Норуот айымньытын дьэтигэр бэлиэтэннэ.

Оскуола салалтатын, учууталлары, үөрэнээччилэри эбэрдэли кэлбит оройуон баһылыгын социальнай хайысхаба солбуйааччыта Анна Уларова, оройуоннаабы үөрэбири управлениетын начальнига Алевтина Аргунова, үөрэбири үлэһиттэрин оройуоннаабы профсоюзустарын бэрэссэдээтэлэ Меркурий Таурский, "Бордон" түмсүү салайааччыта, Маалыкай орто оскуоланын 2005-2014 сс. дириэктэрэ Мария Евсеева сыанаба табыстылар. Кинилэргэ Бордон нэһилиэтин баһылыга Леонид Ушканов, Бордон нэһилиэтин сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Проконий Степанов, оскуола дириэктэрэ Федор Ушканов уонна үөрэнээччилэр түмсүүлэрин президентэ Сандаара Семянова холбостулар. Аныгы олох үгэһинэн Instagram социальнай ситим-

нэ уонна Zoom платформа нөнгө онлайн трансляция тэрилиннэ, онон ыраактан-чугастан ким бабарар үөрүү үлэстэр кыахтанна. Ыалдыттар уонна нэһилиэк салайааччылара оскуола кэлэктибигэр бэлэхтэри, үлэһиттэргэ араас набаарадалары туттардылар. Холобур, эбии үөрэхтээһин педагогар М.А. Николаева "Почетный работник воспитания и просвещения РФ" бэлиэ туттарылына, РФ үөрэбириетин министриэтибэтин бочуоттаах грамоталара төрөөбүт тыл уонна литература учууталыгар Л.Н. Васильева уонна дириэктэр солбуйааччытыгар М.И. Спиридонова, СӨ

үөрэбиригэ уонна наукаба министриэтибэтин бочуоттаах грамоталара география учууталыгар И.И. Григорьевка уонна төрөөбүт тыл уонна литература учууталыгар П.С. Яковлева туттарылынылар. Анна Уларова улуус дьаһалтатын аатыттан 50 тыһыынча солкуобайдаах сертификат, онтон Бордон нэһилиэтин баһылыга Леонид Ушканов олохтоох дьаһалта аатыттан 25 тыһыынча солкуобайдаах сертификат туттардылар. Ону таһынан араас сылларга Маалыкай оскуоланын бүтэрибт выпускниктар араас бэлэхтэри оскуолаба, урукку кылаастарын

салайааччыларыгар, үөрэнээччилэргэ туттардылар. Быһыгар Маалыкай оскуоланын 33 снл салайыт ССРС, РСФСР, СӨ үтөлөөх учуутала И.С. Анисимов 90 сааһыгар аанамыт "Директор кубога" диэн ааттаах оҕолорго чемпионат уонна педагогическай аабылар түмүктэрин иһитиннэрдилэр. Ону таһынан оскуола иһинэн ытыллыбыт "Лучший дизайн кабинета", "Лучший талисман школы" күрэхтэр түмүктэри билиннилэр уонна "Школа будущего" диэн компьютернай графика техникатынан уһуллубут видеоролик сүрэхтэннэ. Өрөгөй киэһэтин "Оҕо саас"

үгкүү ансаамбыла, "Сыккыс" норуот ансаамбыла, "Сардага сарбаралара", "Дьээрэй" фольклорнай ансаамбыллар уонна да атын музыкальнай нүөмөрдэр кизгэттилэр. "РФ уопсай үөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ", нуучча тылын, литературатын учуутала Надежда Григорьева тылларыгар, "СӨ үтөлөөх учуутала", "Сыккыс" норуот ансаамбылын уус-уран салайааччыта, музыка учуутала Анидора Иннокентьева матыбыгар Маалыкай оскуоланын гимнин уопсай толоруу кэнниттэн тэрийээччилэр ыалдыттары барыларын малааһын туордугар ынгырдылар.

Олунньу 9 күнүгэр Маалыкайга СӨ Ил Түмэнин сиргэ-уокка, айылҕа баайыгар уонна экологияба сис комитэтин бэрэссэдээтэлэ, Ньурба региональной бөлөбүттэн талыллыбыт норуот дьокутаата Владимир Прокопьев уонна Ньурба оройуонун сүбэ мунньабын бэрэссэдээтэлэ Сергей Евсеев кэлэ сырыттылар. Ыалдыттар "Айар киин" Норуот айымньытын дьэтигэр "Zoom" платформа нөнгө аһаҕас эфиргэ табыстылар.

- Билигин дьон-сэргэ информацияны барытын интернет нөнгө бэйэтэ буларга, ааҕарга үөрэннэ. Холобур, Ил Түмэн үлэтин, отчуоттарын эмиэ. Онон аһыах түгэнгэ тохтоон ааһым уонна сүннүбүнэн эһигиттэн киирэр ыйытыктарга хоруйдуур бэрээдэгинэн мунньахтаахпыт, - диэн Владимир Михайлович отчуоттуур мунньабын сабаалаата.

Уонна: "Саҥа ыарыы дьына туран, ааспыт снл биһигэ эрэ буолбакка, Аан дойду үрдүнэн ыарахан буолбута. Ону таһынан биһигэ араас валюталар курстарын хамсааһыннара, инфляция тэтимэ дьайар. Ол эрэн өрөспүүбүлүкэбит салалтата сөпкө дьаһанан бундуулоһуот улаханник оҕустарбата. Куруутун кредиторскай изэстэх сылы сабааҕыбыт, бу сырыыга сннтэн-тэнгигэр аһарыныбыт", - диэтэ.

Өрөспүүбүлүкэ бундууөтүгэр харчы сүрүннээн сир баайын хостоһунуттан киирэрин санатта уонна кини салайар комитэтигэ ааспыт снл сир баайын туһунан федеральнай сокуонга хас даҕаны уларыйыы киирэригэр үлэһитин ахтан ааста. Ону таһынан "Ойуур кодексыгар" Прокопьев комитэтигэ быларыын ыга ылсан туран үлэһит.

Бастаабы ыйытык соторутаабыта бассаабы тилийэ көппүт быйылгыттан киирбит сокуон туһунан буолла. Санатан эттэххэ, быйылгыттан тиэргэнгэр кулуһун уматар кыккыраччы бобуллубута, сорохтор отой даҕаны кирпиичэ оһобу отгор бобулунна диэн ол сонуну күүркэппиттэрэ.

Манна Владимир Прокопьев оннук ирдэбил чаччы киирбитин эттэ уонна: "Долгуйман, техникскай ирдэбиллэр бааллар, ол эрэн ким даҕаны эһиги кирпиич-

Маалыкайдар Ил Түмэн дьокутаатын отчуотун иһиттилэр

чэ оһобу оттобут диэн ыстарааптыа, онтугун кэлэн көтүрүү суоҕа. Ити сокуон өссө ситэри чопчуланыахтаах, быһаарыллыахтаах. Федеральнай таһымга итинник логичнай суох сокуоннар тахсаллара баар суол. Холобура, дойдубут ситэриилээх былааһа кими да кытары сүбөлэспэккэ араас быһаарылылары ылан кэбирэр. Ол кэнниттэн ону көннөрөр үлэ саҕаланар. Онон итиннэ эмиэ уларыйыы кириэбэ", - диэн уоскутта.

Онтон тиэргэнгэ кутаа оттору, бэйэн хонтуруоллаан туран буоллаххына, ким даҕаны сыраса сылдьан ыстарааптыа, "олустуо суоҕа" диэтэ.

Иккис ыйытык эмиэ аһыах хонкутаабыта бассаабынан тарбанан дьону улаханник соһуппунт: "Ньурба оройуонун судаарыстыбаннай экологическай надзорун комитэтигэр браконьердары үгсүбүт дьонго туйахтаабы бултуур лицензия биэриэхпит", - диэн ис хоһоонноох сурук төһө сокуоннайын, сирдээһин туһунан буолла.

Дьокутаат ол туһунан истэ-билэ сылдьар эбит:

- Өрөспүүбүлүкэбит сокуонун айдааннаах-мөккүөрдэх 11-с ыстатыйатын элбэх дьүүлүһүн, уопастыбаҕа таһааран ырытыы кэнниттэн ылбыппыт. Ис хоһоонно диэн манник: Дьокускай куоракка лицензия ылар туһугар түүннэри массыынаба хоноһуннаах, улахан айдааннаах, охсуһуулаах, ойоҕос тостуулаах учараттары хайдах суох гынабыт диэн этэ. Бастаан электроннай учарат диэни киллэрбиппит. Онтон жеребевка диэнгэ көһөрбүппүт. Дьон ону астыммыта.

Лицензиялар 30 бырыһыаннарын бөрөһүттэргэ уонна булду харыстааһынга, булт ахсаанын үксэтэргэ үлэһит дьонго анаан хаалларбыппыт. Ол чааһын ситэриилээх былаас боломуочунай уоргана, ол аата экологическай надзор, быһаарар диэн буолбута. Дьэ, онтубут баара биһиги эрэ дьоммут, Ньурба эрэ улуһун кэ-

митиэтэ итинник быһаарыы ылынаа диэ. Мин санаабар, сыһа соҕус быһаарыы, онон уларыттар сатыахпыт. Онон мантан айаннаан Ньурбаба киирдэхпинэ комитэтигэ киирэн көрсүһүү ытыа, быһаарсыахпыт. Сирмайгы диэн эмиэ баар буолуохтаах, - диэн хоруйдаата.

Онтон Маалыкайдаабы ускуустуба оскуолатыгар "Дополнительное оснащение" диэн бэлэмнэммит сайаапка чэрчитинэн туох көмө оһоһулуон сөбүй диэн ыйытык киирдэ. Владимир Прокопьев сайаапкабытын туруорсуу быһытынан миэхэ биэринг, быйыл чаччы күүстэх көмө оһоруохпунт диэн эрэннэрбиппин, хайыы-үйэ биэргэтиллибит бундууөккэ уларытыы киллэрэр ыарахан, ол эрэн бу олорор Сергей Ивановичтын үлэһитиэхпит диэтэ.

Онтон Бордон нэһилиэтин баһылыга Леонид Ушканов ыйытта:

- Икки снл анараа өттүгэр олохтоох дьон балыктыы сырыттарын транспорт полициятын үлэһиттэри улахан ыстараапка уурбуттара. Онно Ньурба оройуонун үрдүнэн "любительская рыбалка" диэн көнүлүнэр, докумуона барыта оһоһулуот биир да учаастак суох диэн эппиттэрэ. Ону хайдах быһаарыахха сөбүй?

Владимир Прокопьев ол түбэлтэ туһунан эмиэ бэркэ истэбилэ сылдьар эбит:

- Ити дьыалаба мин эмиэ кыттыны ылбытым, тылбын-өспүн төһө кыалларынан тиэрдэ сатаабытым. Онтон "любительская рыбалка" диэн кыһааһын учаастага" диэни быһаарарга биһиги - дьокутааттар - бэйэбит испитигэр эмиэ мөккүөрдээхпит. Тус бэйэм санаам манник: "закрепленный" диэн ааттанар, ол эбэтэр сыһаарылыбыт промысловый балыктааһын учаастактартан уонна харыстанар, "нерестовой" диэн статустаах учаастактартан атын учаастактарга барытыгар любительскай балыктааһын көнүллэ-

ниэхтэх. Ону федеральнай балыктааһын надзорун сулуустата быһаарыахтаах. Ол эрэн ити боппурос түмүктэнэ илик. Сотору ону сөргүтүһөүтэххипин, тустаах дьону көрсүтэлиэхтээхпин.

Аны биир сүрүн уустугурдар түгэнинэн сууккаба көнүллэммит балык нурмата буолар. Холобур, сууккаба 150 собону халтарар көнүллэнэр диэн өссө үчүгэй, онтон 40 туугон көнүллэнэр диэн чаччы кыра. Атын балыктарбытыгар биир оннук. Ол нурманы быһыы иһтилолгар научнай үлэһиттэн тутулуоттаах.

Онтубут баара отучча снл анараа өттүгэр оһорулуот чинчийиллэргэ олоһурута. Онон быларыын ити туһунан элбэхтик кэспэппиппит, ол түмүгүнэн Арасыйытаабы научнай-чинчийэр институту кытары санаттан улахан чинчийи ытталларыгар сөбүлэн түһэрибиппит. Ол түмүгүнэн өрөспүүбүлүкэ өрүстэрин билимэстата барыта хаттанан учутаныа, сыаналаныа, очоһуна биһигэ нурмабыт эмиэ уларыйыаба.

Арба, илиминэн балыктыыры отой даҕаны бобон кэбиспиттэргэ диэ. Ону биһиги утараммыт, улаханник туруорсаммыт балыктааһын сокуонугар кэксэ уларытылары киллэртэрибиппит. Онон эрэ илими туттар бырааппытын хаалларбыппыт.

Ити сокуонга биһигиттэн тутулуоттааба "снточная норма вылова" диэн эрэ хаалла. Уонна "любительская" балыктааһын учаастактарын бүтэһиттэхтик быһаарыахтаахпыт. Онон бар дьоммор ыстарааптар кээмэйдэрэ саллымар улаханнар, онон сокуону кэһимэн диэн этиэхпин бабарабын.

Бордон нэһилиэтин сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Проконий Степанов экологияба сыһыаннаах Арасыйыта национальнай бырайыагар "берегоукрепительные работы" диэн пууну эбэн биэрэргэ этии киллэрдэ. Онуоха дьокутаат орубуна билигин дойду салалтата национальнай бырайыактары

уларытарга быһаарына сылдьар, ол эрэн улахан өттө 2024 снл кэннэ олоххо киирэр сабаҕаланар. "Дьэ, онно ити сэргэх этиини биһиги киллэриэхпит", - диэтэ.

СХПК "Маалыкай" ааттанан Александра Матвеева: "Бэйэбит күүспүтүнэн Маалыкайга арыы собуотун тутта сылдьабыт. Онтубут туар сирэ "земли населенных пунктов" диэн категориялаах. Арендатын сыаната олус ыарахан, сыллаабы төлөбүрү 200-чэ тыһыынча солкуобай буолар. Онтон атын нэһилиэккэ эмиэ ити курдук учаастак ылбыппыт арендага сылга 64 тыһыынча солкуобай диэн буолбута. Ити тарифтарын кимтуох быһаарарый?" - диэн ыйытта.

Онуоха дьокутаат сир арендаатын ставкага учаастак "кадастровая стоимость" диэн өрүттэн тутулуоттаах диэтэ: "Ол параметр, бастаан туран, федеральнай нормативтартан тутулуоттаах, онно мөккүөрдөр бааллар. Онтон сылтаан регион аайы кадастровай сыананы бэрэбизкэлиир, чөлүгэр түһэрэр анал тэриилтэри арыыбыттар. Кинилэр истэригэр анал хамыһыһа баар. Миэхэ матырыйаалгытын барытын хомуйан аҕалаарын. Мин төрдүн-төбөтүн быһааран баран кадастровай сыанатын бэрэбизкэлиитэппин сөп. Ол туһугар бэйэбит ааккытытан сайабылыаннаа бэлэмнэн. Оччоһо мин ханна тийэргитин, кимнин кэспэртэргитин быһааран биэриэм", - диэн хоруйдаата.

Оскуола дириэктэрэ Федор Ушканов: "Оскуолабытыгар оҕолорбут баппаттар, онон быйылгы өрөспүүбүлүкэ таһымнаах үбүлүөй тэрээһиннэрин испиһигэр оскуола дьэтигэр кэнэтэри бырайыактыы үлэһити үбүлээһини киллэрэргэ көмөлөһөргүт буоллар", - диэн көрдөстө.

Онуоха Владимир Прокопьев төһө күүс-кыах баарынан көмөлөһөм диэн мэктиэлээтэ. Мунньах бүтүүтэ Сергей Евсеев Ньурба оройуонун сүбэ мунньабын бочуотунай грамоталарын Маалыкай орто оскуоланын учууталларыгар Любовь Васильева уонна Алена Ивановаба туттарда.

Александр ИЛЬИН-ЕГОРОВ, "Маалыкай" пресс-киин.

- Төрөөбүт тыл, сурук-бичик нэдиэлэтэ -

"Туойуох-ылмыах санаам киирдэ" кинигэ сүрэхтэниитэ

Манньк ааттаах кинигэ сүрэхтэниитэ ааспыт нэдиэлэбэ Ньурба куоратын киинэммит библиотэтиэтигэр олунньу 10 күнүгэр буолан ааста. Ньурбаттан бастакы уонна соботох ССРС суруйааччыларын Сойууһун чилиэнэ Степан Прокопьевич Федотовка аналлаах тэрээһин. Бу ааспыт 2020 сылга дойдубут үрдүнэн Кыайы 75-с, ону тэнэ Ньурбаттан төрүттээх суруйааччылар, сэрин кэмин оҕолоро, Арагастаах детдомугар итиллээн киһи-хара буолбут Степан Федотов уонна Николай Харитонов (Чуор) 85 саастарын бэлиэтиэхтээх этибит. Ол гыннар бары билэ сылдыаргыт курдук хоруона хамсыга ыарыы туран, бары ытыллыахтаах тэрээһиннэр бобуллубуттара.

Уодаһыннаах ыарыы дойдуну үрдүнэн турдар даһаны, барыта саба тутулан хаалбатах, ааспыт сыл сэттинньи ый саҕатыгар, бу суруйуу сафаланытыгар сабылаабыйа онгостуммут кинигэм бэчээккэ "Бичик"-тэргэ бэриллэн кинигэ буолан тахсыбыт. Кинигэ ахсаана 100 устука. Онорон, хомуйан бу кинигэни СӨ үөрэҕириитин туйгуна, СӨ учууталларын учууталлара, педагогическай үлэ бэтэрээнэ, Ньурба улуунун, Дьиикимдэ нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо, "Ньурба улуунун социальнай экономическай, сайдыытыгар кылаатын иһин" бэлиэ хаһаайката Л.А. Канаева күн сиригэр көрдөрбүт.

Луиза Акимовна ханнык да үлэбэ сырыттар, бэйэтин тустаах үлэтигэр сылдьан ылбыт наһарадалара да хайдах үлэһитин, уопастыба олоҕор улахан кылааттаабын, эдэр көлүөнэни иитиигэ санаатын уураарын, үлэлэһэрин ону туоһулулар.

Биир бэйэм Степан Прокопьевичтыгын биир редакцияҕа 1977 с. бииргэ үлэһэбиппит даһаны, хоһоон суруйара буолуо диэн санаабат этим. Кини Аммаҕа олорон үлэһи сылдьан, икки суруйбут уочаркалара өрөспүүбүлүкэбэ ытыллыбыт кункурууска бастакы, иккис мистэлэри ылан, уһулчуулаах очеркист быһыытынан библибитэ уонна тутта кэриэтэ ССРС суруйааччыларын Сойууһун чилиэнинэн ытыллыбыт. Ол ааспыт үйэ 1966 сылыгар.

Степан Федотов хоһоонһунун туһунан Аким Кондратьев поэт, суруйааччы, бу кинигэбэ (7 стр) манньк суруйбута баар:

- Степан Федотовы киһи бары очеркист эрэ быһыытынан билэр. Мин да хоһоон суруйара буолуо диэн уорбалаабат этим. Онтум төрөөбүт Дьэттүнүн, үңкүрүбүт-күөлэһиит Уңкүрүн хойунан бэртээхэй хоһоону айбыта "Эдэр коммунист" хаһыакка тахсан соһуһута. Кини кэлин да билинэринэн, хоһоон суруйуунан хонук өрөөбөккө дьарыктанар эбит да, көмүскэллээххэ көрдөрө, айахтааха аахтара илик үһү. Бука үгүс үтүө хоһоонор үөрдээн кө-

Кинигэни хомуйан огорооччу Л.А.Канаева.

төр үөрүүлээх күннэрин күүтэн иһиэн сыттаһара. Ол хоһооннору аахпыт киһи! Баһар, хаһан эмэ ааһар дьоллоноохпут: бөрүөнэн суруллубут - сүгэнэн суоруллубат! Аким Кондратьев, Степан Прокопьевич хоһооннорун кинигэтин хаһан эмэ ааһан дьоллоноохпут диэбит тыллара сыл-хонук отойдуун ырааптытын, быданнаабытын кэннэ, бу 21-с үйэ 2020 с. күн сирин көрбүтэ, сөбүмэр үөрүү, улахан ситиһин!

Степан Прокопьевич хоһоонун кинигэтэ күн сирин көрөрүгэр бастатан төрөппүт кыһыгар Сардана Степановнаҕа улахан махтаныха кэрингээхпит. Кини аһатын суруйбут матырыялаах чымыдаанын, илиилээххэ-атахтааха тыттарбакка, чөкөчү, бүчүм сиргэ ууран баччаҕа аһаллаба. Кини оҕолордоо, сиэннэрдээх ыал ийэтэ, эбээтэ хаһы барытын кэтии сылдыбай, оҕолор бараксаттар библиотэтинэн-көстүбэттинэн интэриһиргээн эһээлэрин бобуулаах чымадааныгар тийбит буолуо эбиттэр да, хата баччаҕа тийиэн кэлэн суруйааччы хоһооннорун кинигэтэ күн сирин көрдөбө.

Хоһоон кинигэтэ тахсыах быатыгар бастакы олугун Дьиикимдэ кулубун библиотэтигэр, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ С.Н. Павлова уурбут. Ол курдук кини оройуон архыбыгар, Дьоккуускай куоракка А.С. Пушкин аатынан библиотэтигэр эһээлэрин бобуулаах чымадааныгар тийбит буолуо эбиттэр да, хата баччаҕа тийиэн кэлэн суруйааччы хоһооннорун кинигэтэ күн сирин көрдөбө.

Дьэ, ол онно саһаха Луиза

Кинигэ презентациятын кыттылаахтара.

Акимовна баар буолбут. Үйэтигэр учуутал, үөрэппит оҕолорун бучардарын испэрэйдээн кэллээбэ диэн, араас суруктаах, хоһоон блокноттары туттаран кээспиттэрэ, дьэ бу кинигэ буолан Степан Прокопьевичи очеркист эрэ буолбакка, хоһоонһун быһыытынан онус кинигэтин күн сиригэр көрдөрбүттэрэ тоҕо баһас үчүгэйэй! Кинигэбэ суруйааччы 186 хоһоон киирбитэ кэрэхсэбиллээх. Манна диэн эттэххэ Луиза Акимовнаҕа саамай биир бэлиэтиирим, сөбүлээбит хоһооннорун нойосуус үөрэтэн, наһаа истинник дьонго тийиэрдии ааһар. Баһар бу дыкти дьарыга кинини биир дойдулааһын Степан Федотов хоһооннорун үйэтигэр үлэлииргэ ылсыһыннарбыта буолуо!

Биһиэхэ, Ньурбаҕа бу Степан Прокопьевич, Николай Иванович кэннилэриттэн киһи үөрүүх, кинилэр суолларын тэлэн уопсай 16-та суруйааччыламыппыт. Биһиги "Ньурба уоттара" быйыл тэриллибиппит 50 сыла, үйэ аһаардаах үбүлүйбүт. Бу үбүлүйбүтүгэр илии тутурудаах, өтүк харалаах үктэннибит. Ньурбаттан бастакы ССРС суруйааччыларын Сойууһугар ытыллыбыт соботох Степан Прокопьевич баар буоллаһына, биһиги, Ньур-

Презентацияны тэрийэн, бэрийэн ытыллыт библиотэтигэр сүрүннүүр испислиһэ М.Р.Ноева.

балар билигин өрөспүүбүлүкэбэ суруйааччыларга суох оройуонга киирсэбиппит. Дыктитлээхэй дьоннордоохпут, үйэтигэр медицинаҕа үлэһэбит, Арасыйа доруобуйатын харыстабылын туйгуна, мед сисэтэрэ О.В. Софронова-Сүһүм түөрт кинигэлээх, онтон Күндээдэбэ олоһор ыал кырдыбаас аһата, эһээтэ, сэбиэскэй тутул туттаах механизатора, биригэдьиэр Дмитрий Пономарев суруйар кэспээннэрэ, хоһоонун кинигэлэрэ туспа, аһааччыга ураты тийимтиэлэр. Кинилэр иккиэн Саха өрөспүүбүлүкэтин суруйааччыларын Сойууһун чилиэннэрэ.

Ньурбалар биһиги улууканнаах учууталытын, Курскый дуга кырыктаах сэриититтэн орпут М.С. Егоровы бары билэбит, мааны ыал аһата Михаил Софронович төрөппүт уола, полиция отставкаҕа олоһор полковнига Виталий Егоров тохсус детектив кэспээнин суруйда. Кини кинигэлэрин дьон былдыһа-тарыһа ааһар. Аһыга киирдэһинэ начаас бүтэр. Бу сана тахсыбыт "Проклятые огненной лошади" кинигэтэ 6-та тыһыынча экземплярна таһыста. Дьэ, бу буолар бастакы суруйааччыбыт Степан Федотов аан бастаан тэлбит суолун батыһан

иһээчилэрбит эрээттэрэ хангыра, суруйбуттарын-бичийбиттэрин дьон сураһа сылдьан ыла.

Степан Прокопьевич кинигэтин 62-с стр. манньк хойуйбута баар:

Бүтүгнү күн биир түгэнэ Бэйэтэ дыкти история - диэн суруйбут.

Кырдык даһаны дыкти история, бу күн буолла! Кинигэ сүрэхтэниитигэр кэлбит ылдыт ахсаанынан аһыах курдук да буолларбыт ыраахан-чугастан ылдыт бөһө! Билинги үйэ техника бэйэм да кэтэспэтэх дьоннорбунаан көрүһүннэрдэ, кэпсээннэрин иһитиннэрдэ.

Дьэ кимнээбэй диэтэргит барыларын да буолбатар аатталаахтаһына, көрсүбэтэһим ырааптыт кырдыбаас суруналыһы, Степан Прокопьевич барылаатын Ф.Г. Петрованы. Москваттан суруйааччы Галина Томскаяны, Ил Түмэн депутатын А.А. Григорьеваны, "Айар-Бичик" издательство салайааччытын А.В. Егоровы уо.да экран нөһүк көрдүм, аһтылырын иһиттим. Онтон Дьиикимдэттэн төрүттээх, СӨ үтүөлээх артыыска Маргарита Борисова толорууугар Степан Федотов "Алаастарым" хоһоон олус сонундук, маастарыстыбалаахтык хаһан баһарар буоларды аһылыһа.

Кинигэни сыралаһан хомуйан онорбут Луиза Акимовнаны улуус администрациятыттан А.М. Уларова, култуура отделын салайааччыта Р.М. Тихонова, "Ньурба уоттарын" түмсүү чилиэннэрэ, оройуон киинэммит библиотэтигэр кинигэ салайааччыта А.В. Багмет истинник эбэрлээһитэр. Луиза Акимовна сыралаах түбүктээх үлэтэ кинигэ буолан тахсыбытыгар, дьонго тийбитигэр култуура отделын салайааччыта Розалия Михайловна үбүлээһинигэр көмөлөспүтэ, бириэмэтигэр өйөөбүтэ хайһанар эрэ.

Тэрээһини иилээн-саһалаан, саһаран-ингэрэн библиотэтигэр, "Ньурба уоттарын" сүрүннээччи М.Р. Ноева олус бэртик ытта. Көрсүспэтэхпит ырааптыт буолан бары да сүргэбит көтөһүллэн дьэбитигэр тарбастыбыт. Дьэбитигэр киирээт хаартыска атастаһыта, суруйсуу буолла. Ханан да көрсүһүү кэннэ чаас ааспата, ватсапка Ольга Софронова-Сүһүм Степан Федотовка анаабыт хоһоон тийиэн кэллэ. Миэстэ баар буоллаһына баһар бөчөөттиэхтэрэ. Суруйуу түмүгэр ити курдук Ньурбалар бэйэ бэйэбитин өйөөһө-өйдөөһө сырыттарбыт, дойдубут, Ньурбабыт сайдыытыгар, эдэр көлүөнэ бэйлээх бэйэбит дьоннорун, суруйааччыларын билэригэр улахан төһүү күүс, өймэй сайдарыгар, билии-көрүү тарһанарыгар диибин.

Суруналыс РИММА УГАПЬЕВА.

Олунньу 2-12 күннэригэр Сүлэ нэһилиэгин "Айыы Тайбыт" култуура киинэ, олохтоох библи-

тигэтэ Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик күнүгэр аналлаах "Хоһоон абылыр иһиитинэн, ийэ

Хоһоон аһааччыларга күрэх

тылбын хойуабын" хоһоон аһааччыларга аһаас өрөспүүбүлүкэтээһи күрээбэ буолан ааста. Күрэх олунньу 13 күнүгэр түмүктэннэ. Күрэх сыла-соруҕа дьонсөргэ айар, суруйар талааннарын сайыннары, айар куттаах дьону түмүү, төрөөбүт тыл сүмэтин, эриэккэһин, кэрэтин ингэри, саха уус-уран тылын, култууратын үрдэтии буолар. Күрэхпит 4 бөлөххө араһан куйаар ситиминэн ытылыһына. Ол курдук бастакы бөлөххө оскуола үөрэнээччилэригэр, иккис бөлөххө 19-50 саастаахтарга, үһүс бөлөх 51-60 саастаахтарга, төрдүс бөлөх 60-тан үөһэ саастаахтарга. Уопсайа 11 улуустан 22 үлэ киирдэ.

Бастакы бөлөххө: I үрдэл - Васильева Любамира, сал. Васильев М.А. (Ньурба улууһа, Хатыы); II үрдэл - Ефремова Анастасия сал.

Васильева И.И. (Ньурба улууһа, Хатыы); III үрдэл - Семенов Гаврил, сал. Васильева И.И. (Ньурба улууһа, Хатыы);

Иккис бөлөххө: I үрдэл - Харитонов Марфа-Чөмчүүнэ (Мэнэ-Хангалас улууһа, Балыктаах бөһүлэгэ); II үрдэл - Аммосова Альбина-Күндээдинскэйэ (Ньурба улууһа, Күндээдэ нэһилиэгэ); III үрдэл - Колесова Мария (Эбээн-Бытантай улууһа).

Үһүс бөлөххө: I үрдэл - Сивцева Агафья (Уус-Алдан, Дүпсүн); II үрдэл - Кононова Варвара-Балбаара (Ньурба улууһа, Хорула нэһилиэгэ); III үрдэл - Аммосов Федот-Хоһуун Уол (Булуҥ улууһа, Найба).

Төрдүс бөлөххө: I үрдэл - Новиков Петр-Дьүкээбил (Абый, Сьаганнаах); II үрдэл - Егорова Маргарита (Ньурба улууһа, Чуукаар);

III үрдэл - Ноговичина Марфа (Мэнэ-Хангалас улууһа, Балыктаах).

Анал ааттар: "Истин иһийи" анал ааты ылла Үөһэ Бүлүү олохтооҕо Николайев Юрий Прокопьевич-Сизн Салыай; "Хомоһой тыл" анал ааты ылла Рожина Елизавета Софроновна, Дьаангы улуунун Улахан-Күөл бөһүлөгүн олохтооҕо. "Сэһэн тыл" анал ааты ылла Ньурба улуунун Сүлэ нэһилиэгиттэн Люция Даниловна-Сайылык кыһа. "Илгэлээх тыл" анал ааты ылла Сунтаартан Варвара Максимова - Тырымааны.

Ийэ тылбыт кэрэтин иһиэн-куйаан этитэн, көчөх гынан көтүпүт айар куттаах өрөспүүбүлүкэтээһи күрэхпит кыттылаахтарыгар барба махта, уруй-туску буолуохтун!

Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик күнүнэн эбэрдэ!

Александр ВАСИЛЬЕВА.

Филиппов Егор Гаврильевич 1914 сыллаахха 1-й Хангаласка төрөөбүтэ. Сэрии кэмигэр атабын ыарытынан сыллан тыылга үлэли хаалбыта. 1980 сылга диэри уопсайа 40-ча сыл араас идэҕэ үлэлээн бочуоттаах сынныланна тахсыбыта. Үлэ, тыыл бэтэрээнэ. Сталин төбөлөөх мэтээллэринэн наҕараадаламмыта, "В.И. Ленин 100 сыла", Улуу кыайыы 30-40-50 сылларыгар анаммыт үбүлүйүһү 1941-1945 сс. Сталин төбөлөөх мэтээллэринэн наҕараадаламмыта.

Егор Гаврильевич "Романтик" оҕо үлэлиир-сыннанар лаабыгар өр сыл наставниктан Ньурба 1 №-дээх оскуолатын Бочуотун киригитигэр үйэ-саас тухары кирибитэ. Кини 1998 сыллаахха бу сиртэн букатыннаахтык барбыта.

Филиппов Егор Гаврильевич 1 Хангаласка 1942 сыллаахха Ньурбаҕа холкуоска үлэли кирибитэ. Эһилигэр "Үлэ күһү" холкуос чилиэнэ буолбута. Сүлэҕэ тахсан онно үлэтин фермага от тийииттэн саҕалаабыта. Сарсыардаттан ыкса киһээнни диэри от, саас Ньурбаҕа кириэн миэлигэҕэ атынан бурдук таһара, ыһыы кэмигэр бурдук сиэмэтэ тийсэрэ. Сайынын, күһүнүн күрүү тутан кыстык хотоннор, сайылыктар өрөмүөннэригэр, ону таһынан холкуос араас ис-тас үлэтигэр ба-

- Улууска ветеринарнай сулууска тэриллибитэ 100 сылыгар -

Идэтигэр бэриниилээх

рытыгар сылдыбыта. Холкуос бэрэссэдээтэлинэн ол кэмгэ Филиппов Иван Тимофеевич үлэлиирэ.

1949-1951 сылларга холкуоска сопхуостаан сылдыбыта. Ол кэннэ хаһаайыстыба кыраалаан бөдөнсүйөн барбыта, Дьиикимдэ-Сүлэ холбоһон биир холкуос буолбута, бэрэссэдээтэлинэн Федот Федотович үлэли кэлбитэ. Биир да бэтэринээр суох буолан Егор Гаврильевич Ньурбаҕа киллэрэн 3 ый бэтэринээр куурсугар үөрэттэрбиттэрэ. Манна Өгөлдөттөн, Хангаластан, Ньурбаттан, Ньурбачаантан, Маалыкайттан, Күндээдэттэн, онтон да атын сирдэттэн кэлэн үөрэммиттэрэ, ол сағана бэтэринээр куурсугар 15 буолан үөрэммиттэр. Саас практикаларыгар сүөһүттэн хаан ылалара, быһыы быһаллара.

Егор Гаврильевич бэйэтин кэпсиринэн бэтэринээр Курбатов Г.С. тахсан "Үлэ күһү" Дьиикимдэҕэ Куйбууһапка тахсан эмкары утары быһыы быһаллара. Кини бэтэринээр үөрэхтээх буолан Дьөгүөрү сылдырын была-

һын тухары үөрэтэ-такайа сылдыра. Ол кэннэ 3 холкуоска сылдыан борооскулары аттаһынна турумтутара.

Нөнү 1954 с. сүөһүттэн хаан ылытыгар күүскэ ылысыппыт - диэн бэйэтэ кэпсирэ. Ый айыы фермалартан, кэтэх сүөһүлэртэн

хаан ылар буолтара, онно Дьөгүөрү кытта Иванов Прокопий диэн киһи көмөлөһөн илии-атах буолара.

Түүнүн, күнүһүн да сүөһүлэри тохтобула суох эмтээн сылдыаллара, ол кэмгэ диктиокаулэз диэн ыарыы, ону тэнгэ чэсотка күүскэ турара. Элбэх сүөһү сутуллан, эмтэһин да барарын үрдүнэн аһыһа сүөһү өлүүтэ тахсыбыта. Өр сыралаах үлэ түмүгэр ити ыарылары отой суох онгорбуттара.

Сылгы иһин үөнүн түһэриитигэр эмтэһингэ эмиз элбэх үлэ ыһытыллара. Хотонго борооскулар модьун бөҕө буолаллара, ыанар ынахтар маститтаан эрйдэнэллэрэ, сүөһүлэр сатаан төрөөбөккө, кэнэҕэскилэрэ кыайан арахсыбакка ону манаан Дьөгүөр Гаврильевич хотонго түүннэри көрөрө-истэрэ. Манна барытыгар сопхуос буолуор диэри үксүн соҕотоҕун үлэлиирэ.

Өссө биир кытаанах ыарыһан оройуон үрдүнэн бруцеллез диэн ыарыы баара. Аан бастаан оройуон үрдүнэн бруцеллезу Сүлэҕэ, Дьиикимдэҕэ суох онгорбуттара. Оччолорго аһылыр, пара-

тиф диэн ньирэй ыарыылары эмиз көстөллөрө, ологро эмтэһин элбэх үлэтин ыһыпта.

Сайын айы Ньурба 1 №-дээх оскуолаты "Куоҕастаахха" тахсан икки сезонунан 30-ча оҕо үлэлиирэ. Оҕолор ыйын айы хас биридии ньирэйтэн 1 киһи эбиллини ситиспиттэрэ. Ону тэнгэ от оттоон эмиз туттараллара, онно оҕолорго Егор Гаврильевич батыһыннартыы сылдыан көрдөрөн-үөрэтэн такайтаалаабыта.

1980 сыллаахха кыра кыһа Филиппова Тамара Егоровна Төнүлүтэҕи СПТУ-ну бэтэринээр үөрэбин бүтэрэн кэлэн аҕатын солбуйбута. Кыһа кэлиэбиттэн ыла Дьөгүөр "Куоҕастаахха" наставник быһытынан сылдыбыта. Онтон аңаардас идэтинэн энкилэ суох 28 сыл түүннэри-күнүстэри бэтэринээр ыарахан үлэтин үлэлээбитэ.

Бэтэринээр ыарахан үлэтигэр Егор Гаврильевич ис дууһатын, кытаанах санаатын ууран туран бэриниилээхтик, үгө суобаастаахтык үлэлээбитин биир да күн кэмсиммэтэҕэ. Кыһан тыһынан ыалдыбыттарын эпэттэр диэн дьиз кыһыларын эмиз кыһаллан эмтээн-томтоон, көрөн-истэн төһөлөөх элбэх дьон махтаһын, үгө санааларын, баһыыба тылларын ылбыта буолуой.

Ветеринарнай управление.

Аҕа дойду сэриитигэр Кыһайы буолбутун 75 сылын бэлиэтээбит. Сэрини кыайыт дьон сиэнэригэр, хос сиэнэригэр бу ааспыт сэрии ынырыгын, алдытыылаабын туһунан кэспии, билиһиннэрэ саҕатыйыт. Сэрии кэмтээн төһөнөн тэйэн иһэбит да сэрии алдырхайа соччонон умнуллан иһэр. Онон туһунан утары санаалаах арҕаа дойдугар Аан дойду дьонугар олох да аахайбат буолууну сонгоһуна, история чакчыларын токурутан көрдөрүүлэрэ улам күүһүрэн иһэр.

Итинник дьайыыны утары сэрии содулун эттэринэн-хааннарынан билбит дьоннорбуттан эстафетаны сэрии сағанаабы уонна ол кэм чугаһыгар үөскээбит көлүөнэлэр, биһиги чистээхтээх туруохтаахпыт. Кэнниги ыччаттарбыт хайдах өйдөөх-санаалаах дьон буолан тахсалара инникитин биһигиттэн тутулуктаабын өйдүөх тустаахпыт. Биһиги кыһан туруулаһан дьарыгырбатахпытна, кэдэйин биэрэллэрин, арҕаангылар олох да тэлсэр кутталланылар. Кистэл буолбатах бэл билигин, биһиги дойдубутугар сэрии сиэннэригэр, хос сиэннэригэр соччото суох быһыылар, бас-баттах тыллаһылар көстүэлиллэр. Итинник быһыы тарҕамматын туһугар бары күүсүтүн, сатабылбытын уурабыт ирдээр буолла.

Кинигэлэргэ, хаһыаттарга суруйан, киһи таһааран, онон манан мэнгэ бэлиэлэри (пааматынныктары) туруортаан дьарыгыран кэлибит. Сотору айылҕа айбытынан биһиги да суох буолуохпут турдаҕа. Биһиги кэннибиттэн туохпут хаалыа? Хаһыаты аахтыбыт да быраһыллыа, кинигэбит-киһиэбит харысыһан көрүөхпүт да аһыһа уонунан сылларынан умнулуохтара. Арай мэнгэ бэлиэлэрбит туруулаһан турбахтыыллара дуу. Үчүгэйдик оноруллубут буоллаһтарына мэнгэ бэлиэлэр сүүһүнэн, бэл тыһыынчанан сыларга бэйэлэрин кэмнэрин санатан тураллар дии.

Сэрии мэнгэ бэлиэлэрэ эдэр ыччаты патриотическай иитиҕэ сүңкэн оруолаахтарын илэ харачынан көрдөбүм. Сэрии алдырхайын санаатыгар тута сылдыар киһи сэрии буолталаабыт сирдэригэр оноруллубут мэнгэ бэлиэлэргэ тийиэн, санаата оонньоон, харастан сөн түһэр, Ордук ыларбыттар, уйалдыбыттар сэриигэ сүтэрбит аймактарын аһыһан ытыһылар-сонгууллар. Итини илэ хараһынан көрбүт, саһырыт дьон ытаһалларын истибит оҕо өйө-санаата тосту уларыһар, урут күбэринэ сылдыбыта суох буолар, букатын атын киһи буола түһэр, үйэтигэр умнубат буолуохтаах. Мэнгэ бэлиэ

- Дойдуга бэриниилээх буолуу -

Ильмень күөлгэ сквер наада

диэн итинник күүстээх дьайыылаах буолар.

Мин "Ильмень күөлгэ" диэн кинигэм сүрэхтэниитэ, "COVID-19" дыһанар олуйтаран ааспыт сыл ахсынны ыйын 22 күнүгэр куйаар ситиминэн "ZOOM" платформа буолан ааста. Кинигэ сүрэхтэниитин Ньурбатаабы киһи бибилигиттэ үлэһиттэрэ тэрийэн ыһытылар. Куһаҕан да үчүгэйдээх диэбиккэ дылы куйаар ситимэ бэрт киэн арана сир дьонун түмтэ. Уруккута буоллар бибилигиттэ үлэһиттэрин кытта бэрт аһыһа киһи кыттыһылаах кэспэти тахсыа эбитэ буолуо.

Куйаар ситимигэр хантан баҕарар кириэххэ соһун бу тэрэһин итэбэтэ. Оройуоммут нэһиликтэриттэн, Саха сирин атын оройуоннарыттан, Дьокуускайтан, Москвадан, Санкт-Петербурган, Новгородскай уобаластан, бэл Америка Калифорния штатыттан биһиги бу Ильмень кыргыһыларын сэргиир, ытыктыр дьоммут дэнээччилэр кыттыһы ыллылар. Кинигэ туһунан санааларын эттилэр, туох патриотическай үлэһити ыталларын кэспэтилэр, инникитин эдэр ыччаты патриотическай тыһынга иитэргэ тугу дьарыгырыахха диэн тиэмэҕэ тохтоотулар. Араас этиилэри, баҕа санаалары иһиттибит.

Кинигэ сүрэхтэниитин конференцията Ильменгэ өлбүт буйуттары чистээн кинигэ тахсыбыта, тыһынаах ордубут буйуттар туруорбут сэргэлэрин сөргүтүү биллэн турар үчүгэй сағалаһын эр курдук сыналаныахтаах, инникитин Ильменгэ охтубут буйуттарытын ааттарын чуолкайдан сурукка тиһэн, үйэлээх матырыйаалынан мэнгэ бэлиэ онорон, сүрүн кыргыһылар буолбут сирдэригэр Ретле дэриэбинэ та-

һыгар сквер оҕоһуллара буоллар диэн түмүктээтэ.

Сквер оҕоруутун 2023 сыл олунньу ый 23 күнүгэр (күөлгэ кыдылыы 80 сылыгар анаан) түмүктүү сорукутаныахха диэн болдьох ыйылынна. Конференция манньк этиитин биһиги оройуоммут дыһоно-сэргэтэ, салалтата сэргиир-биһирир дуо, Саха сирин Ильменгэ элбэх сүтүктээх оройуоннарын көбүлээн сквер туууутун ылсар дуо диэн ыйытык үөскүүр.

Конференцияҕа мэнгэ бэлиэ хайдах быһыылаах буоларыгар Дьокуускай куоракка Ильменскай уулуссаҕа оҕоһуллубут "Журавли над Ильменем" мемориалы туттарбыт Атласов Николай Петровичтан (билигин Санкт-Петербург олохтооҕо) этии кирибитэ. Ильмень күөл муһун быһыһтан буйуттар дууһалара туруйа буолан көтөн тахсан иһэллэрэ кинигэ кэннигэр ойуута баар. Ити ойуу быһыытынан Август Виссарионович Михайловтыын Ретле дэриэбинэтин таһыгар муус оҕоһук онгорорго бағатыа сылдыбыппыт айылҕа кубулҕатынан сағаматаҕа. Н.П. Атласов Ильменгэ кыргыһылыгыт буйуттар дууһалара күөлтөн көтөн тахсан дойдугарыгар көтөн кэллилэр, онон "Журавли над Ильменем" мемориалнай комплекс ситэриитэ буолар диэн этэрэ биһирэнэр суол.

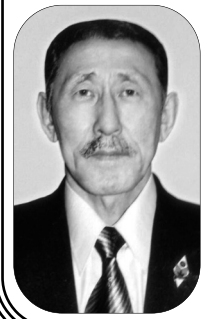
Аһыһа сылынан мас эмэһириэ, "Саллаат сэргэтэ" эмиз суулдуо, ким эмит ону сөргүтүү дуу, суох дуу билибэт ээ. Оттон сквер туулунаабына "Саллаат сэргэтэ" сангардылаа туруоҕа, Саха сириттэн санаттан саға көлүөнэ дыһоһуныра туруо этэ диэн санаанан ыстатыйабын түмүктүүбүн.

К.В. ВАСИЛЬЕВ.

Эҕэрдэлиибит!

Ытыктыыр учууталбытын, АФАНАСЬЕВ Анатолий Николаевичи 65 сааскын туолар үбүлүйдээх күнүнүн эҕэрдэлиибит! Эн биһигини олох кизнаартыгар атаарбыт, дини билиһини инэрбит Учууталбыт буолабын. Эһиги амарах дууһабыт, үлэҕэ бэриниһит, кытаанах ирдэбилгит биһиэхэ мэлдьи холобур буолар. Күн сирин көрдөрбүт оҕолоргут, билигин сиэннэригит миннигэс мичээрэрин инэринэн, сылаас тапталларыгар уйдаран дьоһун олоҕу олоҕоргуттан, чөл олоҕу тутуһан этэнгэ сылдыргытынан биһиги үөрэбит.

Эҕэрдэни кытта Таркайы нэһилигэин 2004 сыллаах ыһыһыгар!

- Спорт сонуга -

Ситиһиилээх эргилиннилэр

Бу сыл олунньу 4-5 күнүгэр Дьокуускай куоракка доруобууларынан хааччактаах дьоннор ортолоругар хабылыкка-хаамыскаҕа өрөспүүбүлүкэ чемпионаты буолан ааста. Бу сыл сағалаһытын эһипиттээх күрүбэр уопастыбабыт хамаандата: дэгиттэр спортсменнарбыт Светлана Дмитриевна Гаврильева бэрэстэбииттэллээх, куоракка олоҕор биир дойдугаахпыт Марк Афанасьевич Васильев, Анатолий Михайлович Васильев сүбэлэринэн-амаларынан ситиһиилээхтик кыттан кэллилэр.

Ол да курдук биллэр-көстөр бэтэрээн спортсменныт Анатолий Михайлович Васильев өрөспүүбүлүкэ күүстээх оонньооччуларын ортолоругар сылдырын өссө төгүл бигэргэтэн - 1 миэстэ, Альбина Афанасьевна Аммосова-Күндээдинскэйэ - 2 миэстэ, Анастасия Спиридоновна Ушканова (Маалыкай) - 3 миэстэ, Алена Герасимовна Иванова - 3 миэстэ

тэ (Күндээдэ), Эмма Иннокентьевна Васильева, ВОС, бэйэтин бөлөбөр (Маалыкай) 1 миэстэ буолары ситиһиннэр Ньурбаларын аатын өрөспүүбүлүкэҕэ иһитиннэрэн кэллилэр.

Бу күрэххэ хамаанданан түмүккэ 9 улуус: Бүлүү, Үөһэ Бүлүү, Сунтаар, Нам, Мэнгэ Хангалас, Томпо, Таатта, Дьокуускай сүүмэрдэммит хамаандалара кыттыбытынан күрэхтэһи сүрдээх тыһаһыннаахтык, эрийсиилээхтик ааспытын бэлиэтээн этэр тоҕоостоох. Бу күрэххэ биһиги дьоммут хамаанданан түмүккэ тус дьулуурдарынан элбэх хамаандаттан 3 миэстэ буолбуттарын хайгыах эрэ тустаахпыт. Барыларын өссө төгүл ситиһиилэринэн эҕэрдэлиибит уонна тус олохторугар бары үчүгэйи, ситиһиилэри бағарыбыт.

Ньурбатаабы инбэлииттэр уопастыбаларын бэрэссэдээтэлэ А.Е. АЛЕКСЕЕВ.

- Исписэлиис сүбэлиир -

Тыа хаһаайыстыбатын сиэмэтин баартыйанан атылааһынга, тийээһингэ - саға бэрээдэк

Бу сыл тохсунньу ый түмүгүнэн Россельхознадзор Саха сиринээҕи Управлениетын фитосанитарнай салаатын сударыстыбаннай иниспиктэрдэрэ 600 тыһыынчаттан тахса бакыаттаах тыа хаһаайыстыбатын үүнээйитин сиэмэтин хонтуруолаатылар, ол эбэтэр 2018, 2019 сыллардаабы "Государственный реестр селекционных достижений семян сельскохозяйственных растений допущенных к использованию" реестардыгар кытта тэнгээн көрүү түмүгүнэн, 28 тыһыынчаттан тахса оҕуруот аһын сиэмэтэ бу этилибит реестрдаҕа кирибэтэҕиттэн, сиэмэлэр атыһа барбаттарын туһунан сэрэтэр суруктар, нууччалыы эттэххэ предостережениелар бэриллинилэр.

верждения порядка реализации и транспортировки партий семян сельскохозяйственных растений" олоххо киридэ.

Бу бэрээдэк тыа хаһаайыстыбатын сиэмэтин баартыйанан атылааһынга, тийиһини кытта кэккэ докумуоннардаах буолуохтаабын ирдиир. Холобура, тыа хаһаайыстыбатын үүнээйитин сиэмэтэ ханна үүммүтүн, сортовоу уонна посевной хаачыстыбатын көрдөрүт, тас хаҕа, маркировка хайдах буолуохтааҕа сурдулуохтаах.

Бэрээдэк балаһыанньата тыа хаһаайыстыбатын сиэмэтин эрэ дьарыктанар тэриилэргэ, чааһынай дьоннорго, урбааньыттарга эрэ буолбакка кыраалаан атыһылар, эргинер сирэйдэргэ эмиз туһаайылар.

Сергей СВИНОБОЕВ, Россельхознадзор Саха сиринээҕи Управлениетын государственной иниспиктэртэ.

Россельхознадзор Саха сиринээҕи Управлениета иһитиннэрэринэн Арасыйыа Тыатын хаһаайыстыбатын министриэтибэтин 2020 сыл от ыйын 31 күнүн 443 нүөмэдээх уурааҕа "Об ут-

ВОСТОЧНО-СИБИРСКИЙ ИНСТИТУТ ЭКОНОМИКИ И МЕНЕДЖМЕНТА

Лицензия 90Л01 №0009566 от 07.12.16
совместно с Московским финансово-промышленным университетом «Синергия»
Свидетельство об аккредитации 90А01 №0002733 от 31.05.17

ВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ

- 38.03.01 «ЭКОНОМИКА» (бухгалтерский учёт, анализ и аудит)
- 38.03.01 «МЕНЕДЖМЕНТ» (логистика)
- 40.03.01 «ЮРИСПРУДЕНЦИЯ» (уголовно-правовой и гражданско-правовой профили)

ЯКУТСКИЙ КОЛЛЕДЖ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Лицензия 14Л01 №0002497 от 10.06.20
Свидетельство об аккредитации 14А02 №0000894 от 18.08.20

СРЕДНЕЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

- 10.02.01 «ОРГАНИЗАЦИЯ И ТЕХНОЛОГИЯ ЗАЩИТЫ ИНФОРМАЦИИ»
- 09.02.07 «ИНФОРМАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ И ПРОГРАММИРОВАНИЕ»
- 21.02.05 «ЗЕМЕЛЬНО-ИМУЩЕСТВЕННЫЕ ОТНОШЕНИЯ»
- 38.02.03 «ОПЕРАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В ЛОГИСТИКЕ»
- 40.02.01 «ПРАВО И ОРГАНИЗАЦИЯ СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ»
- 40.02.02 «ПРАВООХРАНИТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ»
- 43.02.10 «ТУРИЗМ»
- 44.02.02 «ПРЕПОДАВАНИЕ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ»

ДИПЛОМ ГОСУДАРСТВЕННОГО ОБРАЗЦА

г. Якутск, 203 мкрн, ул. Ларионова, 4
+7 (4112) 36-91-91, +7(924) 766-26-65, +7(924) 765-99-11 (WhatsApp)

www.vsiem.ru
www.yakit.ru

vsiem.ykt

Уточнение в ранее опубликованное информационное сообщение

ПАО "АЛРОСА-Нюрба" вносит уточнение в информационное сообщение, опубликованное в газете "Нюрба" 11.02.2021 г. №5 (11928) о проведении открытого аукциона по продаже комплекса недвижимого и движимого имущества, находящегося в вахтовом поселке Накын Нюрбинского района Республики Саха (Якутия).

Информационное сообщение о проведении открытого аукциона, читать в следующей редакции:

Организатор аукциона (собственник, продавец) - ПАО "АЛРОСА-Нюрба".

Форма проведения аукциона - открытый по составу участников с закрытой формой подачи предложений о цене имущества.

Предмет аукциона - продажа недвижимого и движимого имущества (далее - Лот №1) согласно перечню, указанному в Приложении №1 к настоящему Извещению.

Местонахождение: вахтовый поселок Накын Нюрбинского района Республики Саха (Якутия) лесной квартал №6 выдел 42, 43, 44., квартал №10 выдел 36.

Обременение (ограничение) - договор аренды на неопределенный срок.

Начальная цена продажи имущества составляет 3 504 576 000 (три миллиарда пятьсот четыре миллиона пятьсот семьдесят шесть тысяч) рублей 00 коп., в том числе НДС (20%)

Шаг аукциона (величина повышения начальной цены) - 36 000 000 (тридцать шесть миллионов) рублей 00 коп. с учетом НДС (20%).

Задаток - 360 000 000 (триста шестьдесят миллионов) рублей 00 копеек с учетом НДС (20%). Срок внесения задатка - не позднее 18.03.2021 (даты окончания приема заявок).

Дата начала приема заявок и предложений о цене - 12.02.2021 г.

Дата окончания приема заявок и предложений о цене - 18.03.2021 г.

Время и место приема заявок и предложений о цене - по рабочим дням с 09:00 до 12:30 и с 14:00 до 17:00 по местному времени по адресу: Республика Саха (Якутия), г. Нюрба, ул. Ленина, дом № 25, Ликвидационная комиссия ПАО "АЛРОСА-Нюрба", кабинет 401. Контактный телефон: +7(41134) 2- 35-91.

Полная аукционная документация (извещение, формы заявки на участие, предложения о цене, описи документов, проект договора купли-продажи и др.) и иные существенные условия участия в аукционе размещены на официальном сайте ПАО "АЛРОСА-Нюрба" по адресу: <http://alrosanurba.ru/auction>.

За дополнительной информацией обращаться по телефону +7(41134) 2- 35-91.

Махтанабыт

Биниги дьэ кэргэнгэ көһүпүтэх өттүбүттэн тапталлаах аҕабыт САВВИНОВ Алексей Егорович ыарахан ырыыга ылларан түөрт ый иһигэр ыалдьан күн сириттэн тохсунньу 18 күнүгэр күрэммитэ. Аҕабыт ыалды сатар кэмигэр эдэркээн быраас Кристина Иннокентьевна Казакова кыһаллан туран эмтээбитэ-томтообута. Бу ыарахан күннэрибитигэр чугас дьоннордох, табаарыстардаах, кэлэктииптээх буоламмыт ыар сүтүкүтүн чэпчэкитик аһардыбыт.

Барҕа махтал тылларын аҕабыт үлэлээбит Сахателеком кэлэктиипигэр, Нюрба 1-

гы №-дээх оскуолатыгар, Чаппанда нэһилиэтин коммунистарыгар, табаарыстарытыгар, одноклассниктарытыгар, дьүөгэлэрибитигэр, аймактарытыгар, үөрэппит оҕолорбор сиргэ тийэй сүгүрүүбүт.

Туспа улахан махтал тылларын бырааспытгар Кристина Иннокентьевна аныбыт. Кристина Иннокентьевна инникитин да кыһамнылаах быраас буолан ыарыһахтар махталларын ыла тур.

Баҕарабыт доруобуйаны, ырыы ыалласпатын, тумуу тумунун, үргүөр үргүйбэтин дьэ барыгытын албыыбыт.

САВВИНОВТАР дьэ кэргэттэрэ.

- Кэриэстэбил -

Күн күбэй ийэбит сырдык кэриэһигэр

Бу дьыл олунньу 20 күнүгэр улахан дьэ кэргэн күн күбэй ийэтэ, эбэтэ, хос эбэтэ, Нюрба улуунун Бочуоттаах олохтооҕо, СӨ үөрэҕиритин туйгуна, педагогическай үлэ бэтэрээнэ ИВАНОВА Екатерина Владимировна бу күн сириттэн барбыта 40 хонугун туолар.

Ийэбит Акана нэһилиэгэр 1940 сыллаахха ыам ыйын 29 күнүгэр холкуостаах дьэ кэргэнигэр бастакы

оҕонор төрөөбүтэ. Сэттэ оҕоттон улаханнара буолан, кыра ырааттарын балтыларын көрсөн улааппыта. Сэттис кылаас кэннэ Бүлүү педучилищетыгар туттарсан кириэн ситиһинилээхтик үөрэммитэ. Педучилищени бүтэрэн кэлэн дойдутугар Акана оскуолатыгар начальнай кылаас учууталынан өр сылларга үлэлээбитэ.

Ийэбит учуутал идэтин олус сөпкө талбыт эбит. Учуутал үлэтэ наһаа түбүктээх, сылаалаах уонна эпизитинэстээх үлэ дии саныыбыт. Оҕо инники дьылбата учуутал илиитигэр баар. Чахчы ис дууһатынан багаран туран үлэлиир, сатабыллаах, кыһамнылаах, билиилээх-көрүүлээх учууталы оҕолор сыаналыыллар. Ол курдук ийэбитин үөрэппит оҕолоро олус убаастыыллара, таптыыллара. Хас бириди оҕону кытта уопсай тыл булан, туга эрэ табыллыбатах буолабына сыныан быһаарара, өйүүрө. Өр сыл начальнай кылаас учууталынан үлэлээн, элбэх оҕо билии-көрүү биэрэн таһаартабыта. 1959 сылтан 1985 сылга дьэри 8 выпуһу таһаарбыта. Ол үөрэппит оҕолорунтан элбэх киһи киниттэн холобур ыланнан учуутал идэтин баһылаабытара. Ону "Учууталлар учуу-

таллара" дьэ бэлиэ хаһаайына буолбута туһундуу.

Оскуола үлэли сылдьан олобун аңара буолар анализ көрсүбүтэ. Афанасьев Афанасий Федотович физкультура уонна ырыа учууталынан ананан Нюрбагтан кэлбитэ. Оччотооҕу дьон сэмэйлэрэ бэрт буолан хас да сыл билсэн, сүрэхтэринэн сөбүлэһэн, тапталларыгар билинэн ыал буолбуттара. Дьэ, онтон ыла бииргэ олонорнон, ийэ, аҕа буолар дьолун билбиттэрэ - ус уол оҕоломмуттара. Төрөппүттэрибит иккиэн музыка эйгэтигэр сыһаннаах дьон этилэр. Мандолинаҕа оонноон, баянҕа добуһуолаан ылаан элбэх кэнсиэртэргэ, оройуон иһинэн ытыгыллар ус-уран самодеятельность күрэхтэригэр кыттыбыттар. Туох баар оскуолаҕа буолар тэрээһин кинилэрэ суох буолбата.

Ийэлээх аҕабыт кылгас буолан баран чабылхай, олус интэриэһинэй, дьоллоох олобу олобруттара. Аҕабыт тула өттүнэн дэгиттэр талааннаах - ус, ырыаһыт, музыкант, уруһуйдуу, техникаҕа да сыһаннаах этэ. Тугу барытын уопсай сүбээн онорон, олус иллээхтик олобруттара. Аҕабыт хомойуох иһин баара-суоҕа 51 сааһы-

гар бу орто дойдуттан туораабыта...

Ийэбитин 1985 сыллааха, оскуола үлэли сырытабына, партия сорудабынан быһбардаан таланнар, Акана нэһилиэтин сэбиэтигэр бэрэссэдээтэлинэн үлэли кириэр буолбута. Уопута суохпун дьэ, быыбар иннинэ akkaастанан көрбүт да, партийнай тэрилтэтигэр ылымматахтар. Эппиттээх, туруоруммут сыалын ситиһэр үлэһит дьэ сыаналаахтара буолуо. Онон Акана нэһилиэтин исполкомун сэбиэтигэр үлэлээн саҕалыыр. Кини үлэлиир кэмигэр, төһө да ол сағана үп-харчы көстөрө кырымчык буоллар, биниги билэрбитинэн, санга пекарня, ясля дьэ, АТС, улахан кварталнай котельнай тутуллан үлэбэ кирибиттэрэ. 1989 сылга орто оскуола аһыллыбыта. Нэһилиэтин кытта элбэх үлэ ытыллыбыта. Екатерина Владимировна Акана исполкомун сэбиэтигэр үлэтэ нэһилиэтин үрдүк сыананын ылыта буолуо дьэ эрэнэ саныыбыт. Үлэтин түмүгүн бэлиэтээн, убаастаан "Ытык сүбэ" дьэ бэлиэ нэһилиэк администрациятын аагыттан туттарыллыбыта.

Ылаах-чугас урууларытыгар-аймактарытыгар ийэбит куруук сылаас,

сырдык сыһаннаах этэ. Ыал улахан оҕо буоларын быһыгынан эбитэ дуу, элбэх киһини кытта кэмигэр алтыраппыт буолан дуу - аймактарын, бырааттарын, балтыларын куруук туохтарын-хайдахтарын туһулаһа турар, кыһалгаларын бэйэтигэр чугас ылан сүбээн-аманан көмөлөһө сатыр идэлээх. Ол суотугар урууларытын-аймактарытын барыларын кытта үчүгэй сыһаннаахпыт, төһө кыалларын билсэ-көрсө сатыыбыт. Аҕабыт суох буолбут ыар кэмнэригэр, биниги, оҕолор, атахпытгар турарытыгар чугас дьоммут, аймактарыт бары күүс-көмө буолбуттара. Ойуурдаах мас охтубат, дьонноох киһи эстибэт дьэ мань этэн эрдэхтэрэ. Онон даҕатан эттэххэ, "киһи бэйэтин төрдүн-уһун билиэхтээх" дьэ ийэбит анаан-минээн төрүчүтүн туһунан альбом оҕорбута.

Итинник араас үчүгэй өрүттэрдээх этэ - биниги ийэбит, эбэбит, хос эбэбит. Олох араас очурдарын туруурга, үлэһит, ситиһилээх дьон буоларга үөрэппитин, ииппитин-такай-бытыр иһин махтанабыт! Ийэбит сырдык мессүөнэ өйбүтүгэр-сүрэхпитигэр мэлдьи тыыннаах буолуоҕа!

Уолаттара, кийиттэрэ, сиэнэрэ, хос сиэнэ.

Өйбүтүгэр-сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах

Күндүтүк саныыр тапталлаах кэргэним, маамабыт, эбэбит, үлэ, тыыл, медицинскэй сулуспа бэтэрээнэ, Бордон нэһилиэтин Бочуоттаах олохтооҕо НИКОЛАЕВА (МИХАЛЕВА) Елена Никифоровна уһун ыарахан ыарыгыттан күн сириттэн күрэммитэ бу дьыл кулун тутар 6 күнүгэр бири сылын туолар.

Күндү киһибит 1934 сыллаахха алтынны 10 күнүгэр Сунтар улуунун Сизьэ селиэннэтигэр Михаллв Никифор Николаевич, Михаллва (Григорьева) Василица Гаврильевна дьэ кэргэнигэр күн сирин көрбүтэ. Биригэ төрөөбүттэр иккиэлэр, биэс сыл аҕа саастаах Агафья Никифоровна дьэ эдьийдээх. Аҕалара сэри иннигэр, кыра кыһа ус саастаабар, тымныан ыалдьан олохтон туораабыта. "Аҕа Дойду Улуу сэриитин ыар, ачыктааһын сылларыгар ийэм Сизьэ балыһатыгар санитаркалаабыта, сулуспаалаах буолан нуорма аһылык ыла, балыһа дьэтигэр олонор, ыарыһахтар хааһыларьттан хаалар кэһиэҕи сиэн тыыннаах хаалбыппыт", - дьэ кэпсирэр.

Елена Никифоровна Сизьэ сэттэ кылаастаах, Элгээйи орто оскуолаарын кэнниттэн Дьокуускайдаагы медициналык 1959 сыллаахха бүтэрбитэ. Ус сыл Нюрба балыһатын родильнай отделениетыгар акушеркалаабыта. 1968 сыллаахха ЯГУ медицинскэй факультетин бүтэрэн терапевт-быраас идэтин ылыта.

Бастаан 1968 сыллаахха Марха балыһатыгар иккиэн үлэлэбиппит, онтон 1969 сыллаахха бинигини Маалыкай балыһатыгар көһөрбүттэрэ. Ити кэмтэн ыла биэнсийбэ тахсыахпытгар дьэри Маалыкайга үлэлэбиппит. Учаастактаагы балыһа Хатыы, Маалыкай, Малдыбар нэһилиэктэрин хабан үлэлиирэ, нэһилиэнтэ 4000 киһиэхэ чугаһыра. Елена Никифоровна оҕо-дьахтарга медицинскэй көмөнү оҕорууга ордук бэлэмнээх, уопуттаах, сыстаҕас буолара. Ол сағана дьахталлар тыа балыһаларыгар төрүүллэрэ. Ус нэһилиэтинэн, ыраах учаастактарынан оҕолорго, ыарахан дьахталларга патронажа сылдьара, сүбэ-ама биэртэлиирэ, бэсиэлэри, лекциялары ытара. Елена Никифоровна төрүүллэригэр көмөлөспүт оҕолору улаатан бэйэлэрэ эмиэ киниэхэ төрүү кэллэлэрэ үгүс буолара.

Мииниг үгүстүк балыһа материалнай баазатын тупсарыы боппуруостара, командировкалар, мунньахтар, общественной үлэм аралдьыталлара. Ол бириэмэбэ кэргэним собото-

бун хаалара, күннэри-түүннэри вызовтарга сылдьара, ол таһыгар балыһаҕа 20-30 ыарыһагы көрүү, дьэ уота, оҕолоро... - этэргэ дьылы, эрэллээх тылым этэ. Үлэтигэр уопуттаах, киэн билиилээх, эдэр-эрчимнээх буолан үлэтин кыайа тутара. 1980 сыллартан балыһабыт кэнээн, үлэһитэ элбээн барбыта. Эһини педиатр, стоматолог быраастар кэлбиттэрэ, клиникескай лаборатория, физио, рентген, зубной техник кабинеттара арыллыбыттар. Манна барытыгар Елена Никифоровна сүбэтэ, тыла-өһө, үлэтэ төһүү күүс буолбуттара. Кэлэктиип өйүн-санаатын, үлэтин бири таһымна тутууга, үлэбэ көбүлээһингэ, профессиональнай бэлэмн үрдэтигэр бэйэтин улахан кылаатын киллэрбитэ. Елена Никифоровна Доруобуйа харыстабылын системэтигэр өр сыллаах үтүө суобастаах үлэтэ Доруобуйа харыстабылын министрестибиттэтин, профсоюзунун обкуомуттан, Нюрба оройуонун, Бордон нэһилиэтин салалталарьттан Бочуотунай Грамоталарынан, Махтал Суруктарынан бэлиэтэммитэ.

Кэргэмминээн 55 сыл эйэ-дэмнээхтик олонор, 3 оҕону төрөтөн, үрдүк үөрэхтээн, дьэ-уот тэрийэн үлэһит дьон оҕортоотубут. Олус ыалдытыттах, уруумсах, сайаҕас майгылаах, аһыныгас, уһун дууһалаах этэ. Киһи да, үлэһит да быһытынан үлэлэбипт кэлэктиипин, нэһилиэнтэ убаастабылын ылан-ылаара, аймактарытыгар "саамай сөбүлүүр санаспыт, мааны кийиппит" дэтэрэ. Кэргэним бархасан олус сэмэйэ, биллэ-көстө саабаата. Биридэ эмэ кинни бочуоттаах аакка түһэрэ туһунан кэспэти буолабына, олох akkaастанара: "Атын үчүгэй үлэһиттэр элбэхтэр, олорго биэрин", - диирэ. Тапталлаах кэргэмминээн, өр сылларга биригэ үлэлэбипт кэллээгинээн Елена Никифоровналар үлэлээн ситиспит ситиһилэрбит түмүктэрэ - миэхэ бэриллибит наҕараадалар - кыттыгас наҕараадаларыт дири толору бырааптаахпыт.

Ахтар-саныыр, суохтуур тапталлаах кэргэним, маамабыт, эбэбит ыраас, сырдык мессүөнэ биниги өйбүтүгэр-санаабытыгар, сүрэхпитигэр мэлдьи баар.

Кэргэнэ НИКОЛАЕВ Николай Наумович, оҕолоро, сиэнэрэ.

Махтанабын

Бу дьыл тохсунньу 20 күнүгэр ыарахан ыарыыттан тапталлаах эдьийим СЕМЕНОВА Любовь Прокопьевна 59 сааһыгар олохтон туораата. Күндү эдьийбин тинэх суолугар атааргарга күүс-көмө буолбут Ньурбатаабы ветуправление уонна ветлаборатория кыргыттарыгар махталбын биллэрэбин. Эниги дьыэ кэргэннитигэр бары үчүгэйи эрэ баарабын.

Балта Анастасия Прокопьевна.

Программа НВК Саха

Понедельник 22.02.2021

06:00 - ТВ-спорт 12+ 07:00 - Дьобур 12+ 07:30 - Клевая рыбака 12+ 08:30 - Охота и рыбака в Якутии 12+ 09:30 - Саха сатаабата суох 6+ 10:00 - Сатабыл 12+ 10:30 - Охота и рыбака в Якутии 12+ 11:00 - Дойдум дьоно 12+ 11:15 - Бай 12+ 12:00 - Дьобур 12+ 12:15 - Кэскиллээх кэрэһит 12+ 13:00 - Кыайыны Кенигсбергэ көрсүбүт киһи 12+ 13:30 - Саха сатаабата суох 6+ 14:00 - Охота и рыбака в Якутии 12+ 15:00 - Интеллектуальная игра 12+ 16:15 - Эр Хоһуун 12+ 16:45 - Сатабыл 6+ 17:15 - Тыһнаах дорбоон 12+ 18:00 - Бастың клип 12+ 18:15 - Хаар айан-2017 12+ 20:15 - "Экспедиция" уус-уран киинэ 12+ 21:45 - Комус аатар. Юрий Платонов 12+ 23:30 - Саха сатаабата суох 6+ 00:00 - Хаар айан-2017 12+ 02:00 - Дойдум дьоно 12+ 02:15 - Охота и рыбака в Якутии 12+ 03:15 - Саха сатаабата суох 6+ 03:45 - Интеллектуальная игра 12+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастың клип 12+

Вторник 23.02.2021

06:00 - ТВ-спорт 12+ 07:00 - Дьобур 12+ 07:30 - Клевая рыбака 12+ 08:30 - Охота и рыбака в Якутии 12+ 09:30 - Совет отцов 6+ 10:00 - "Уоттаах кыргыс ууу Боотура" Артиллерист Г.Д. Протодьяконов 12+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Асчыттар 6+ 13:00 - Хранители времени 12+ 13:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 13:45 - Саха сатаабата суох 6+ 14:15 - Охота и рыбака в Якутии 12+ 15:15 - Пою мое Отечество 12+ 15:30 - Эр Хоһуун 12+ 16:00 - "Саха сирэ" 12+ 16:15 - Эр Бэрдэ 12+ 16:45 - Сатабыл 6+ 17:15 - Тыһнаах дорбоон 12+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Аал-луук мас 12+ 19:00 - Армия олобуттан 12+ 20:00 - Хаар айан-2019 12+ 21:00 - С праздником! 12+ 22:45 - Эр Бэрдэ 6+ 23:15 - Бастың клип 12+ 23:30 - Саха сатаабата суох 6+ 00:00 - "Уоттаах кыргыс ууу Боотура" 12+ 02:00 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 02:15 - Охота и рыбака в Якутии 12+ 03:15 - Саха сатаабата суох 6+ 03:45 - Охота и рыбака в Якутии 12+ 04:45 - Репортаж 12+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастың клип 12+

Среда 24.02.2021

06:00 - Саҥа күн 12+ 07:00 - Утро в Якутии 12+ 08:00 - Саҥа күн 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 6+ 10:00 - "Саха сирэ" 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Дойдум дьоно 12+ 11:15 - Аал-луук мас 12+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Саха итэбэлэ 12+ 12:45 - Бастың клип 12+ 13:00 - Бу Дьокуускай 6+ 13:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - "Тэтим" радио 12+ 15:00 - Горожане 12+ 16:00 - "Саха сирэ" 12+ 16:15 - Күөрчэх-шоу 12+ 17:00 - Репортаж 12+ 17:15 - Тыһнаах дорбоон 12+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Бастың клип 12+ 18:30 - Эр Хоһуун 12+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 21:00 - Сила духа 12+ 21:30 - Аал-луук мас 12+ 22:15 - Бастың клип 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Бу Дьокуускай 6+ 23:30 - Саха сатаабата суох 6+ 00:00 - Талбан 12+ 01:15 - Якутск сегодня 12+ 02:00 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 02:30 - Золотой фонд 12+ 03:15 - Саха сатаабата суох 6+ 03:45 - Бу Дьокуускай 6+ 04:15 - Якутск сегодня 12+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастың клип 12+

Четверг 25.02.2021

06:00 - Саҥа күн 12+ 07:00 - Утро в Якутии 12+ 08:00 - Саҥа күн 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 6+ 10:00 - "Саха сирэ" 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Дойдум дьоно 12+ 11:15 - Полярная звезда 6+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Асчыттар 6+ 13:00 - Бу Дьокуускай 6+ 13:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - "Тэтим" радио 12+ 15:00 - Үрдэл 12+ 16:00 - "Саха сирэ" 12+

16:15 - Үүтээн кэпсээнэ 12+ 16:45 - Клевая рыбака 12+ 17:15 - Тыһнаах дорбоон 12+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Бастың клип 12+ 18:30 - Эр Хоһуун 12+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Талбан 12+ 20:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 21:00 - Сила духа 12+ 21:30 - Сэһэн сирэ 12+ 22:15 - Бастың клип 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Бу Дьокуускай 6+ 23:30 - Саха сатаабата суох 6+ 00:00 - Талбан 12+ 01:15 - Якутск сегодня 12+ 02:00 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 02:30 - Сэһэн сирэ 12+ 03:15 - Саха сатаабата суох 6+ 03:45 - Бу Дьокуускай 6+ 04:15 - Якутск сегодня 12+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастың клип 12+

Пятница 26.02.2021

06:00 - Саҥа күн 12+ 07:00 - Утро в Якутии 12+ 08:00 - Саҥа күн 12+ 09:35 - Саха сатаабата суох 6+ 10:00 - "Саха сирэ" 12+ 10:15 - Якутск сегодня 12+ 11:00 - Дойдум дьоно 12+ 11:15 - Сэһэн сирэ 12+ 12:00 - "Якутия" 12+ 12:15 - Холод 12+ 12:45 - Бастың клип 12+ 13:00 - Бу Дьокуускай 6+ 13:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 14:00 - "Тэтим" радио 12+ 15:00 - Кэрэ кэпсээнэ 12+ 16:00 - "Саха сирэ" 12+ 16:15 - Кэрэ кэпсээнэ 12+ 16:30 - Геван 12+ 17:00 - Дойдум дьоно 12+ 17:15 - Тыһнаах дорбоон 12+ 18:00 - "Саха сирэ" 12+ 18:15 - Айуу-чэ! 12+ 19:00 - "Якутия" 12+ 19:15 - Интеллектуальная игра 12+ 20:30 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 21:00 - Күөрчэх-шоу 12+ 21:45 - Бай 12+ 22:30 - Итоги дня 12+ 23:00 - Бу Дьокуускай 6+ 23:30 - Саха сатаабата суох 6+ 00:00 - Интеллектуальная игра 12+ 01:15 - Якутск сегодня 12+ 02:00 - "Саха Сирэ-Якутия" 12+ 02:30 - Бай 12+ 03:15 - Саха сатаабата суох 6+ 03:45 - Бу Дьокуускай 6+ 04:15 - Якутск сегодня 12+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастың клип 12+

Суббота 27.02.2021

06:00 - Бу Дьокуускай 6+ 07:00 - Саҥа күн 12+ 09:00 - Истин идыт 6+ 09:45 - Кэрэ кэпсээнэ 12+ 11:00 - Отчет Правительства РС (Я) 12+ 12:30 - В эфире-филармония Якутии 12+ 13:00 - Эр Бэрдэ 12+ 13:30 - Күнтэн күн 12+ 14:30 - Айыы кыһата - айар кыһа 12+ 15:45 - Сила духа 12+ 16:45 - Эр Хоһуун 12+ 17:45 - Репортаж 12+ 18:00 - "Якутия" 12+ 18:15 - Истин идыт 6+ 19:00 - Көмүс түгэн 12+ 19:45 - Сахалыы киинэ 12+ 20:30 - Күнтэн күн 12+ 21:30 - Кэнсиэр 12+ 23:15 - Кэрэ кэпсээнэ 12+ 00:30 - Көмүс түгэн 12+ 01:15 - Күөрчэх-шоу 12+ 02:00 - "Якутия" 12+ 02:15 - Тыл-батал 12+ 03:15 - Бастың клип 12+ 03:30 - Саха сатаабата суох 6+ 04:30 - Геван 12+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастың клип 12+

Воскресенье 28.02.2021

06:00 - Бу Дьокуускай 6+ 07:30 - Асчыттар 6+ 08:15 - Парламентский вестник 12+ 08:30 - Саха итэбэлэ 12+ 09:00 - Истин идыт 6+ 09:45 - Будем вместе 12+ 10:00 - Полярная звезда 6+ 10:45 - Детское время 6+ 11:00 - Саха сатаабата суох 6+ 12:30 - Фонд будущих поколений 12+ 13:00 - Холод 12+ 13:30 - День за днем 12+ 14:30 - Геван 12+ 15:00 - Горожане 12+ 16:00 - ТВ-спорт. Чемпионат республики по волейболу среди команд 1-й лиги. Прямая трансляция 12+ 18:00 - "Якутия" 12+ 18:15 - Истин идыт 6+ 19:00 - Охота и рыбака в Якутии 12+ 19:30 - Үрдэл 12+ 20:30 - День за днем 12+ 21:30 - Үүтээн кэпсээнэ 12+ 22:00 - Клевая рыбака 12+ 22:30 - Кэнсиэр 12+ 00:00 - Горожане 12+ 01:00 - Үрдэл 12+ 02:00 - "Якутия" информационная программа 12+ 02:15 - Интеллектуальная игра 12+ 03:30 - Саха сатаабата суох 6+ 04:30 - Геван 12+ 05:00 - Документальные фильмы с субтитрами 12+ 05:45 - Бастың клип 12+

Истинник, чугастык саныр кийиппит, санаспыт, оройуон киин баһыһатыгар гинекология салаатыгар өр кэмгэ үтүө суобастаахтык үлэлээбит
ТИМОФЕЕВА Варвара Даниловна олунньу ый 14 күнүгэр Дьокуускай куоракка соһумардык күн сириттэн барбытын диринг курутууйан туран иһитинэрэбит уонна Варвара Даниловна аймахтарыгар диринг кутурбаммытын тириэрдибит.
Ньурбаттан Анна, Алеша, Михаил, Валентина уонна оҕолор.

Күндү биригэр үөрэммит дьүөгэбит, табаарыспыт, өр сылларга роддомга акушерканан үлэлээбит
ТИМОФЕЕВА Варвара Даниловна эмискэ ыалдьан олохтон олунньу 14 к. барбытынан чугас дьонугар, аймахтарыгар, билэр дьонугар диринг кутурбаммытын тириэрдибит, аһыгытын тэңгэ үлэлээтэбит.
Ньурба 1 №-дээх оскуолатын 1977 с. 10 "д" кыл. биригэр үөрэммитэрэ.

Күндү эдьийбит
АФАНАСЬЕВА Христина Ильинична уһун ыарахан ыарыыттан биһиги кэккэбиттэн туораабытынан оҕолоругар Анисия Ивановна, Сергей Ивановичка, сиэннэригэр, кийиттэригэр диринг кутурбаммытын тириэрдибит.
Балтын Хорулаттан Мария Ильинична уонна киһи оҕолоро, кийиттэрэ, сиэннэрэ Тобоновтар.

Ньурбага кириэн олохуохпуттан ыалласпыт, билсибит үтүө-мааны ыалларым Афанасьевтар ийэлэрэ
Христина Ильинична уһун ыарахан ыарыыттан бу дойдуттан барбытынан оҕолоругар Асяба, Сергейгэ, сиэннэригэр, бары аймах-билэ дьонноругар бэйэм кутурбаммын тириэрдибим. Христина Ильинична ийэ быһыгытын үтүө-мааны майгыта, үлэбэ сүрүбэ-бөлүбэ, дьыттигэр-уотугар дьаһалтата, аһыныһа, киһи айыы бэриллэбит үтүө санаалаах буолара.
Быдан дьылларга быраһаай, ийэ буорун сылаас, сымнаҕас буоллун.
Афанасий Федоров.

Убаастыыр эдьийбит
АФАНАСЬЕВА Христина Ильинична ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр диринг кутурбаммытын биллэрэбит.
Хорулаттан быраата Василий, балта Мотрена киһи кыргыттары, күтүөттэрэ, уола, кийитэ.

Ытыктабыллаах улаханник убаастыыр үтүө киһиби, дьүөгэбит, кэлиэргэбит, санитарнай эпидемиологической сулууспа бэтэрээнэ, Санэпидсулууспа Бочуоттаах үлэһитэ, Доруобуйа харыстабылын туйгуна
ИГНАТЬЕВА Анна Егоровна олус соһумардык ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, балтыларыгар, кэлиэгэбит Дария Моисеевнага диринг кутурбаммытын биллэрэбит. Анна Егоровна сырдык мөссүөнү, эйэбэс-сайаҕас майгыта үйэлэргэ өйбүтүгэр хаалыаҕа.
Куораттан, Ньурбаттан биригэр үлэлээбит кэлиэгэлэрэ, дьүөгэлэрэ.

Убаастыыр кэлиэгэбит Татьяна Николаевна тапталлаах ийэтэ
ИГНАТЬЕВА Анна Егоровна Орто дойдуну олохтун соһучу күрэммитинэн чугас-билэ дьонугар диринг кутурбаммытын тириэрдибит.
Ньурбатаагы баһаары утары охсунар 26 №-дээх сулууспа.

Биһиги дьыэ кэргэн күндүтүк саныр киһи, убаастыыр, ытыктыыр, тапталлаах дьүөгэм, өр сылларга биригэр алтыһан үлэлээбит саамай чугас киһим, врач-бактериолог
ИГНАТЬЕВА Анна Егоровна ыарахан ыарыыттан орто дойдуттан барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас дьонугар-сэргэтигэр диринг кутурбаммытын тириэрдибит, аһыгытын тэңгэ үлэлээтэбит.
Дьокуускай куораттан Евсеевтар дьыэ кэргэттэрэ.

Күндүтүк саныр, убаастыыр санаспыт, Октябрьскай нэһилиэк олохтооҕо, Санэпидсулууспа бэтэрээнэ уонна Бочуоттаах үлэһитэ
ИГНАТЬЕВА Анна Егоровна уһун ыарахан ыарыы кэнниттэн бу дьыл олунньу 15 күнүгэр күн сириттэн барбытынан кыргыттарыгар Таяҕа, Катяга, күтүөттэргэ Ксенофонга, Спартакка, кинилэр оҕолоругар, сиэннэригэр диринг кутурбаммытын тириэрдибит.
Тимофеевтар, Емельяновтар, Игнатьевтар дьыэ кэргэттэрэ.

Биригэр үлэлиир табаарыстарыт Екатерина Николаевна, Спартак Сергеевич тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, хос эбэлэрэ
Анна Егоровна ИГНАТЬЕВА күн сириттэн ыарахан ыарыыттан барбытынан диринг кутурбаммытын тириэрдибит.
"Аартык" маҕаһынан кэлкэтибэ.

Антоновка олохтооҕо, улаханник убаастыыр ыкса ыалбыт
ИГНАТЬЕВА Анна Егоровна эмискэ ыарахан ыарыыттан Орто дойдуттан барбытын истэн соһуйдубут, хараһынныбыт. Оҕолоругар, сиэннэригэр диринг кутурбаммытын тириэрдибит. Дойдун буора сымнаҕас суорбан буоллун.
Ыаллара Зоя Дмитриевна уонна Валентина Дмитриевна.

Улаханник убаастыыр эдьийбит, Октябрьскай нэһилиэк олохтооҕо, СӨ Санэпидсулууспатын бочуоттаах үлэһитэ, бэтэрээнэ
ИГНАТЬЕВА Анна Егоровна ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан балтыларыгар Таяҕа, Катяга, күтүөттэригэр, сиэннэригэр диринг кутурбаммытын тириэрдибит.
Кириэтэн Афанасьевтар, Львовтар, Дьокуускайтан Моргусов Дмитрий, Санкт-Петербургтан Мирослава.

Улаханник убаастыыр, ийэбит курдук саныр киһиби, Антоновка олохтооҕо
ИГНАТЬЕВА Анна Егоровна ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан кыргыттарыгар Таяҕа, Катяга, күтүөттэригэр, оҕолоругар диринг кутурбаммытын тириэрдибит.
Анна Егоровна сырдык мөссүөнү сүрэхпитигэр өрүү тыһнаах хаалыаҕа.
Анисия, Семен Васильевтар.

Истинник саныр, убаастыыр эдьийбит, Октябрьскай нэһилиэк олохтооҕо, СӨ Санэпидсулууспатын Бочуоттаах үлэһитэ, бэтэрээнэ
ИГНАТЬЕВА Анна Егоровна бу дьыл олунньу 15 күнүгэр соһучу ыарыыттан олохтон туораабытынан балтыларыгар Таяҕа, Катяга, күтүөттэригэр, сиэннэригэр диринг кутурбаммытын тириэрдибит, аһыгытын тэңгэ үлэлээтэбит.
Эдьийбит сырдык мөссүөнүн өйдүүсаны сылдыһаппыт.
Покровскайтан балта Маайа, киһи кыргыттары Оксана, Елена, күтүөттэ Тока, Дьокуускайтан балта Таанһа Саввинова, киһи оҕолоро.

Улаханник ытыктыыр, ытыктыыр тапталлаах күндү эдьийбит, Доруобуйа харыстабылын, санитарнай сулууспа туйгуна, Арассыыйа быраастарын сийэһин делегата, Санэпидстанцияҕа кылаабын быраһынан, Сунтаар, Ньурба СЭС-гэр бактериолог быраһынан үтүө суобастаахтык үлэлээбит
ИГНАТЬЕВА Анна Егоровна ыарахан ыалдьан күн сириттэн барбытынан кыргыттарыгар, күтүөттэригэр, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр диринг кутурбаммытын тириэрдибит, аһыгытын тэңгэ үлэлээтэбит.
Ньурбаттан, Дьокуускайтан бары Андреевтар, Васильевтар дьыэ кэргэттэрэ.

Улаханник ытыктыыр, сүгүрүүр тапталлаах санаспыт
ИГНАТЬЕВА Анна Егоровна ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кыргыттарыгар Таяҕа, Екатеринага, кинилэр дьыэ кэргэттэригэр диринг кутурбаммытын биллэрэбит.
Санаспыт бараксан биһиэхэ олох араас түгэннэригэр мэлдьи чугас, киһи муударай сүбэтэ-сорууга, көмөтө өрүү тирэх буолара.
Күндү киһиби Анна Егоровна сырдык мөссүөнү тыһнаахтык тухары умнулло суоба.
Дьокуускайтан, Антоновкаттан Федоровтар.

Хорула, Марха оскуолатыгар биригэр үөрэммит дьүөгэбит, истин доҕорубут өр сылларга Ньурба санэпидстанция лабораториятыгар сәбиэдиссәйинэн үлэлээбит врач
ИЛИСТЯНОВА-ИГНАТЬЕВА Анна Егоровна ыархан ыарыыттан бу Орто дойдуттан барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, биригэр төрөбүт убайыгар Христофор Егоровичка, балтыгар Мария Егоровна уонна бары аймахтарыгар диринг кутурбаммытын тириэрдибит.
Биригэр үөрэммит кылааһынныкытара.

Тапталлаах балтыбыт, эдьийбит, биһиги аймах чинээ, суобана уонна кизгэлэ, Ньурба оройуонун Санэпидстанцияҕа эпидемиологунан, кылаабынан быраһынан, бактериологунан үлэлээбит, 1987 с. Москваҕа буолбут Бүтүн Соһуустары врачтар сийэстэрин делегата, СӨ санэпидсулууспатын Бочуоттаах үлэһитэ, 1987 с. үлэ бэтэрээнэ, Октябрьскай нэһилиэк Бочуоттаах олохтооҕо, төрүт уус, аймах-билэ ыал маанылаах ийэтэ, элбэх сиэн эбэтэ, сэрин сылын оҕото
Анна Егоровна ИГНАТЬЕВА-ИЛИСТЯНОВА эмискэ ыалдьан Орто дойдуну олохтун туораабытынан бары билэр дьонноругар, үлэһиттэригэр, табаарыстарыгар улаханник курутууйан туран иһитинэрэбит. Киһи донтоһо үтүө сыһыана, мааны майгыта үйэлэр мөңүүннэригэр умнулло суоба.
Биригэр төрөбүттэрэ - балта Чообуй Маайа, убайа Христофор уонна кинилэр оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

Выражаю глубокие соболезнования дочерям Татьяне, Екатерине, родным, близким по поводу кончины
ИГНАТЬЕВОЙ Анны Егоровны. Ушла от нас любимая мама, заботливая бабушка, высококвалифицированный врач, верная и надежная подруга. Светлая память о ней будет в наших сердцах. Пусть земля ей будет пухом.
В. Федорова.

Истинник саныр убаастабыллаах сыбааптыт, чугас киһиби
ИГНАТЬЕВА Анна Егоровна ыарахан ыарыыттан биһиги кэккэбиттэн туораабытынан тапталлаах оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар, чугас табаарыстарыгар диринг кутурбаммытын тириэрдибит.
Дуя, Сергей Ивановичтар, Федоровтар, оҕолорун дьыэ кэргэттэрэ.

Биригэр төрөбүт балтыбыт, эдьийбит
ИВАНОВА Оксана Николаевна олунньу 15 күнүгэр уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн суох буолбутунан оҕолоругар, дьыэ кэргэттэригэр диринг кутурбаммытын тириэрдибит. Оксанабит барахсан уһун уугар сымнаҕастык утуй, ийэ буорун сылаас суорбан буоллун.
Биригэр төрөбүттэрэ уонна кинилэр дьыэ кэргэттэрэ.

АО "РИК Автодор" Ньурбатаагы филиалы кэлкэтибэ биригэр үлэлиир кэлиэгэбитигэр Иванова Айталана Николаевна тапталлаах эдьийэ
ИВАНОВА Оксана Николаевна эмискэ ыалдьан бу олохтон барбытынан диринг кутурбаммытын тириэрдибит.

Күндүтүк, истинник саныр тапталлаах ийэбит, эбэбит Хатыҥ Сыһы олохтооҕо
ИВАНОВА Мария Макаровна бу дьыл олунньу 16 күнүгэр ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн диринг курутууйан туран билэр дьонугар иһитинэрэбит. Күндү киһиби тыһнаах дьылларга быраһаай. Эн сырдык мөссүөнүг, эйэбэс мичээринг өрүүтүн биһиги кытта буолуоҕа.
Оҕолоро, күтүөттэрэ, кийитэ, сиэннэрэ.

Күндү дьүөгэбитигэр Туйаараба, табаарыспытыгар Сашара, оҕолорго тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ
ИВАНОВА Мария Макаровна олохтон туораабытынан диринг кутурбаммытын тириэрдибит.
Оксана, Марта уонна Степан Николаевтар, Дьокуускайтан Наташа, Коля Платоновтар.

Күндүтүк саныр, убаастыыр, ытыктыыр дьүөгэбит, чугас ыалбыт, педагогическай үлэ ветерана
ИВАНОВА Мария Макаровна ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, кийитигэр, күтүөттэригэр диринг кутурбаммытын биллэрэбит.
Бурашевтар, Мостаховтар.

Тапталлаах бырааппыт, убайыт, таайыт. Дьаархан олохтооҕо
ГАБЫШЕВ Иннокентий Васильевич ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытын бары билэр дьоммутугар, табаарыстарыгар курутууйан туран биллэрэбит.
Александровтар, Габышевтар, Федоровтар.

Дьаархан нэһилиэтин олохтооҕо, өр сыллар тыа хайыстыбатын салаатыгар ситһинилээхтик үлэлээбит
ГАБЫШЕВ Иннокентий Васильевич эдэр сааһыгар ыарахан ыарыыттан Орто дойдуттан барбытынан быраатыгар, "Дьаархан нэһилиэгэ" МТ баһылыгар Павел Михайлович Александровка, бары аймахтарыгар, чугас дьонугар диринг кутурбаммытын тириэрдибит.
"Дьаархан нэһилиэгэ" муниципальнай тэриили дьаһалтата, нэһилиэк Сэбиэтэ.

Биригэр үлэлээбит табаарыспыт
ГАБЫШЕВ Иннокентий Васильевич ыарахан ыарыыттан биһиги кэккэбиттэн туораабытынан эдьийигэр Шураба, бырааттарыгар, сиэннэригэр уонна бары аймахтарыгар, чугас дьонугар диринг кутурбаммытын тириэрдибит.
Дьаархантан Валентина, Светлана, Элеонора.

Өр сылларга биригэр үлэлээбит коллегабыт
ГАБЫШЕВ Иннокентий Васильевич уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн эдьийдэригэр, убайларыгар, бырааттарыгар, бары аймахтарыгар диринг кутурбаммытын тириэрдибит.
"Саһарба" ООО.

Тапталлаах бырааппыт, убайыт
ГОГОЛЕВ Олег Романович күн сириттэн барбытынан күрэннигэр Татьяна Анатольевна уонна оҕолоругар Ромага, Наташага диринг кутурбаммытын тириэрдибит, аһыгытын тэңгэ үлэлээтэбит.
Дьокуускайтан эдьийдэригэр, Алексеевтар, Нестеровтар, Рожиннар, Мартыновтар.

Генеральной директор
Стручкова Н.М.
Кылаабынай редактор
Дорофеева Л.К.

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационной технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сулууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 03.06.2020 с. регистрацияланна.

ПИ № ТУ 14-00551

Тэрийэччилэр:
Саха Республикатын Правительствота,
Саха Республикатын "Сахабэчээт" Государственной автономнай тэрилтэт